

Людмила Власенко

Розробка уроків
Частина I

**До підручника для 5 класу
закладів загальної середньої освіти**

О. В. Калинич, С. О. Дячок

За редакцією проф. Юрія Ковбасенка

Тернопіль
Видавництво Астон
2022

УРОК 1

Тема уроку. Роль книги в житті людини. Література як художнє відтворення життя, побуту, звичаїв, духовно-моральних цінностей людини. Значущість читання в житті особистості. Сучасний читач. Художні твори зі шкільного літературного курсу початкової освіти та самостійно прочитані.

Теорія літератури (ТЛ): художня література, літературний твір

Мистецький контекст (МК): образотворче мистецтво – П'єр Огюст Ренуар «Портрет двох дітей», Франс Хальс «Хлопчик, що читає», Ірина Кліба «Дівчинка читає» (2018), «Дівчинка з котом та книгою» (2018); скульптура: Анатолій Консулов «Пам'ятник першодрукареві Іванові Федорову» (Львів) <https://lviv-tourist.info/pamyatnyk-ivanovi-fedorovu/>, Анна Джонссон «Пам'ятник дівчинці, що читає» (Іспанія, Севілья) та інші пам'ятники книгам і читачам.

Позакласне читання (ПЧ). Самостійно прочитані учнями художні твори.

Очікувані результати: учень/учениця висловлює власну думку про роль книги, художнього слова в житті людини, значущість читання в сучасному інформаційному світі, важливість вироблення вмінь компетентного читача; доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації; читає навчальний матеріал підручника, формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу опрацьованого тексту; обирає самостійно художні тексти для читання, аргументує свій вибір, описує свої літературні вподобання, наводячи приклади прочитаних творів.

Види навчальної діяльності: усний вибірковий переказ здобутої навчальної інформації; проведення дискусії; перегляд екранізацій (епізодів) творів української літератури та обговорення їх; віртуальна екскурсія в музей книги та друкарства України; перегляд мультимедійної презентації

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання уроку: роздатковий матеріал, мультимедійна презентація

(завантажити - https://docs.google.com/presentation/d/1uL4L8Jz-uZNscEIY_jG9SQOIXQzrU8DU/edit?usp=sharing&oid=102294179897110370943&rtpof=true&sd=true), відеоролики

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Опрацювання навчального матеріалу.
- V. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація пізнавально-навчальної діяльності учнів.

- ✓ **Забезпечення емоційної готовності до уроку.**
- ❖ Вправа «Мій кольоровий настрій»
 - Обери картку того кольору, який відображає твій настрій зараз.

Я повний сил і енергії!
Я сповнений оптимізму!
Я відкритий до нових знань!
Я спокійний.
Мені комфортно.
Я готовий до творчості.
Я хвилююсь.

Я стомлений, мені некомфортно.

- А тепер обери колір, який тебе надихає/заспокоює/додає енергії.

II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Розглянь зображення на слайді (слайд 2, скульптура Анни Джонссон «Дівчинка, що читає»).
- Чому біля дівчинки так багато книг?
- Хто пізнає себе в цій скульптурі?
- Чи є, на твою думку, важливим читання сьогодні, в епоху гаджетів, інтернету, телебачення?

III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку.

2. Цілевизначення і планування.

- Продовж речення:
 - На уроці я дізнаюся...
 - Ми будемо дискутувати про...
 - Протягом уроку з'ясую й переконаюся, що...

IV. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Хвилинка пізнання.

- Розглянь зображення (слайд 3, портрет Білла Гейтса). Чи знаєш ти, хто це? Це американський бізнесмен, засновник корпорації Microsoft – найбільшої компанії у світі комп'ютерних технологій.
- Прочитай у підручнику вислів Білла Гейтса (епіграф до статті): «У моїх дітей, звичайно, буде комп'ютер. Але спочатку вони отримають книги».
- Про що свідчить те, що людина, чия компанія займається розробкою й продажем програмного забезпечення для комп'ютерів, на перше місце ставить книги?

2. Віртуальна мандрівка в минуле.

Зараз книга не є для нас дивом, її можна не лише купити в крамниці, взяти в бібліотеці, а й знайти в електронному форматі, навіть не виходячи з дому. Але до цього книжка пройшла дуже довгий та складний шлях. Перенесімось у давні часи, коли не було паперу.

- Зверни увагу на зображення (слайд 4, зображення глиняної таблички). Що ти бачиш? Це сторінки тих перших книг, які дійшли до нас. Вони були «написані» на глиняних табличках. Спочатку писали паличкою по мокрій глині, потім ці таблички ніби запікали в спеціальних печах. Кожна табличка була сторінкою майбутньої книги. На одну таку сторінку поміщалося дуже мало тексту, тож і вся книга містила не так багато інформації. Ці книги не мали палітурок, а зберігали їх у ящиках із

глини, у плетених кошиках, у дерев'яних скринях. Чому ж ці книги не «прижилися»? На це питання знайдімо відповідь у підручнику.

- Розглянь наступні зображення (слайд 5, зображення Стародавнього Єгипту, папірусу). Чи знаєш ти, де ми опинилися? Аж у Стародавньому Єгипті! Саме там винайшли матеріал для майбутніх книг – папірус.
- Звернися до підручника. У рубриці «Таїна значення слова» ти знайдеш цікаву інформацію про папірус. То звідки пішло знайоме всім нам слово папір?
- Але й папірус виявився не надто хорошим матеріалом для книг. А чому? Знайди відповідь на це питання в статті підручника.
- На наступному зображенні (слайд 6) ти бачиш новий матеріал, який прийшов на зміну папірусу. Цей матеріал назвали пергаментом. Звідки така назва? Із чого його виготовляли? Чому й пергамент не став ідеальним матеріалом для книги? Пошукай відповідь на ці питання на сторінках підручника.
- Далі книжка потрапила до Китаю. Історія розповідає, що саме там винайдено сучасний папір. Більше про історію його винайдення можна дізнатися, побувавши в першому музеї паперу в Україні на Зміївській паперовій фабриці в Харківській області (слайд 7).
- А зараз перенесемося до Львова. Поглянь на це зображення (слайд 8, скульптура Анатолія Консулова «Пам'ятник першодрукареві Івану Федорову»). Ти бачиш першодрукаря Івана Федорова. Це людина, завдяки якій книжка потрапила згодом до кожного дому. Ось такий шлях пройшла книга, щоб сьогодні кожен міг тримати її в руках.

3. Хвилинка роздуму.

- Сьогодні практично кожна людина має доступ до читання, варто лише скористатися гугл-пошуком або клікнути на якесь покликання. Але на теренах інтернету міститься величезна кількість інформації. Як же навчитися правильно читати, міркувати, аналізувати, відкидати зайве, а може, й не зовсім правдиве?
- На ці та інші питання ми знайдемо відповідь на уроках літератури.

4. Хмара слів.

- Поміркуй, із якими словами в тебе асоціюється слово література. Учитель разом з учнями створює хмару слів на одному із інтернет-ресурсів (Mentimeter <https://www.mentimeter.com/>) або ж пропонує вже створену раніше (сервіс <https://wordart.com/>)

V. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Продемонструй картку з тим смайликом, який відображає твої успіхи сьогодні.

- я молодець

- я можу працювати краще

- я потребую допомоги

- Що найбільше тебе здивувало/вразило на уроці?

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Прочитай ще раз статтю підручника, пригадай те, що почув на уроці; створи карту маршруту, який пройшла книжка від свого народження до нашого часу.
2. Завдання за вибором: створи рекламу улюбленої книжки; доповни бібліотечку, яку ти створив/створила на уроці, книгами, які є у твоїй домашній бібліотечці.

УРОК 2

Тема уроку. Прислів'я та приказки — перлини народної мудрості. Художнє відтворення в прислів'ях і приказках життєвого досвіду багатьох поколінь українців, узагальнення суспільних поглядів на духовні цінності, норми моралі та етики.

Міжпредметні зв'язки (МЗ): зарубіжна література, літератури національних меншин, іноземні мови — малі жанри фольклору в зарубіжному фольклорі

Теорія літератури (ТЛ): фольклор (народна творчість), прислів'я, приказка

Мистецький контент (МК): ілюстрації до українських народних прислів'їв і приказок (художники-ілюстратори Олександр Міхнушов, Олександр Кошель, Аделя Гілевич, Анастасія Стефурак))

Очікувані результати: учень/учениця уважно слухає інформацію про малі жанри у фольклорі та літературі; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення; передає з використанням окремих способів і засобів візуалізації враження від почутого повідомлення; виявляє взаємозв'язок змісту малих жанрів фольклору із власними потребами для особистісного розвитку; читає виразно (зокрема й напам'ять) прислів'я, приказки; розрізняє жанрові особливості прислів'їв і приказок; характеризує порушені в прислів'ях, приказках проблеми; знаходить у текстах прислів'їв, приказок теоретико-літературні поняття, пояснює їх сутність; формулює тему та основну думку прислів'їв, приказок; формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу приказок та прислів'їв про відображення в них народної мудрості; проводить паралелі між образами і ситуаціями, зображеними в прислів'ях, приказках і власним життєвим досвідом; висловлює в усній формі власні почуття, враження, викликані вивченими прислів'ями, приказками, своє ставлення до зображених у творах людей, подій, ситуацій, явищ тощо; обирає для самостійного ознайомлення тексти прислів'їв, приказок і наводить аргументи щодо свого вибору

Види навчальної діяльності: виразне читання (зокрема й напам'ять) прислів'їв, приказок, їх аналіз; укладання тематичного словничка прислів'їв і приказок (дружба, праця, знання тощо); усне висловлення; порівняльний аналіз; усний вибірковий переказ здобутої навчальної інформації; перегляд ілюстрацій та обговорення їх; ігрова діяльність; малювання

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання уроку: роздатковий матеріал, ілюстрації за покликанням <http://smd.univ.kiev.ua/?p=2880>

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація пізнавально-навчальної діяльності учнів.

- ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*
- «БЕЗхмарний настрій»
- Намалюй хмаринку, яка передає твій настрій.

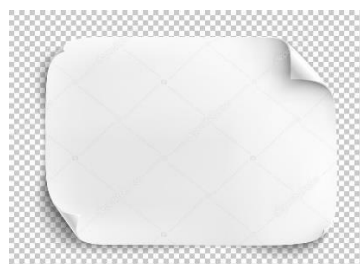
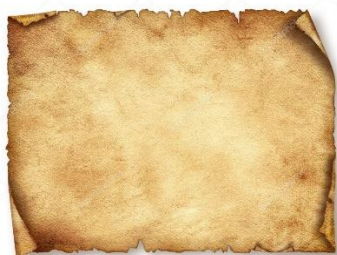

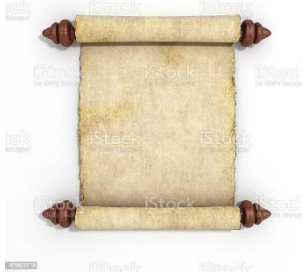
- Пофантазуй, як можна розвеселити хмаринку, що плаче?

II. Перевірка знань учнів.

1. Літературне лото.

- Розмісти зображення сторінок книжок різних часів в тому порядку, який відображає шлях, що подолала книга від народження до нашого часу. Супроводжуй свої дії розповіддю.

2. Я читач.

- Прорекламує улюблену книгу.
- Познайом нас зі своєю бібліотекою.

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Ти вже знаєш, що перша друкована книга з'явилася в XV столітті, а писемність трохи раніше. Але вже до того люди спілкувалися, співали, вигадували історії. То де ж і як, на твою думку, зберігалася мудрість народу? Якщо складно відповісти на це запитання, зазирни до підручника.

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення та планування.

1. Оголошення теми уроку.

2. Цілевизначення та планування.

- ✓ Колективне заповнення таблиці на дошці.

Я знаю	Я хочу дізнатися
Я вмію	Я хочу навчитися

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Порівняй.

- Порівняй два речення. Що в них спільного, а що відмінного?
 - ❖ Зробив діло – гуляй сміло.
 - ❖ Іди гуляти лише тоді, коли закінчив справу.
- Чи траплялося тобі чути вислови, подібні до першого?
- Чи знаєш ти, як називаються такі вислови?

2. Літературний словничок.

- Звернися по допомогу до підручника.
- ✓ **Фольклором** називають колективну словесну творчість певного народу (наприклад, кажуть «український фольклор», «англійський фольклор», «японський фольклор» тощо).
- ✓ **Прислів'я** — це жанр фольклору, короткий ритмічно організований вислів з повчальним змістом.
- ✓ **Приказка** — це жанр фольклору, стислий крилатий народний вислів, іноді — це вкорочене прислів'я, але без властивого йому повчання.

3. Поміркуй.

- Серед наведених висловів обери прислів'я. Поясни свій вибір.
 - Як дбаєш, так і маєш.
 - І за холодну воду не береться.

4. Незакінчене речення.

- Фольклор – це...
- Жанри фольклору...
- Прислів'я – це...
- Приказка – це...

5. Картинна галерея.

- Українські художники проілюстрували прислів'я та приказки. Перейшовши за покликанням <http://smd.univ.kiev.ua/?p=2880>, ти завітаєш до «картинної галереї» львівської художниці Анастасії Стефурак.
- Які ж прислів'я та приказки ти розпізнав у цих ілюстраціях?
- Як ти їх розумієш?

6. Мандрівка світом.

- Кожен народ має свою скарбничку народної мудрості. Завітай у різні країни й познайомся з їхніми прислів'ями та приказками.
- ❖ Брехня обійде пів світу раніше, ніж правда встигне взути черевики (Англія).
- ❖ Якщо боїшся — не говори; якщо сказав — не бійся (країни арабського світу).
- ❖ Задумався, як свиня перед колядою (Болгарія).
- ❖ Із слів плову не звариш, потрібні рис і масло (Вірменія).
- ❖ На злодієві шапка горить (Італія).
- Розпізнай, де тут прислів'я, а де приказки?

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Заверши думку.
 - Я знаю...
 - Я вмію...
 - Мені потрібно ще попрацювати над...

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Виконай одне із завдань.
 1. Прислів'я та приказки можна згрупувати за темами. У підручнику ти можеш знайти таку інформацію. Пошукай у різних джерелах прислів'я та приказки, збери свою скарбничку мудрості за вибором: про мову, про досвід, знання, про побут людини, про щастя й долю.
 2. Прочитай прислів'я та приказки в підручнику. Проілюструй декілька на вибір.
 3. Напиши гумористичне оповідання на одну з тем:
 - Два чоботи пара
 - З ким поведешся, від того наберешся.

УРОК 3

Тема уроку. Народні загадки. Первісне та сучасне значення народних загадок. Тематика загадок. Різновиди загадок.

Теорія літератури (ТЛ): загадка

Мистецький контент (МК): ілюстрації до українських народних загадок (художниці-ілюстраторки Валентина Мельниченко, Аделя Гілевич)

Очікувані результати: учень/учениця уважно слухає інформацію про народні загадки; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення; стисло переказує зміст повідомлення про втілення в загадках узагальнених суспільних поглядів на норми моралі та етики; передає з використання окремих способів і засобів візуалізації враження від почутого повідомлення; виявляє взаємозв'язок змісту народних загадок із власними потребами для особистісного розвитку; читає виразно (зокрема й напам'ять) народні загадки; розрізняє різновиди загадок; характеризує порушені в загадках проблеми; знаходить у текстах загадок теоретико-літературні поняття, пояснює їх сутність; розпізнає основні художні виражальні засоби в загадках; проводить паралелі між образами і ситуаціями, зображеними в загадках, і власним життєвим досвідом; висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження; ефективно використовує інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів; збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності малих жанрів фольклору

Види навчальної діяльності: виразне читання (зокрема й напам'ять) загадок; словесне/графічне малювання відгадок до загадок; перегляд ілюстрацій та їх обговорення; порівняльний аналіз; дослідження текстів; усний вибіркового переказ здобутої навчальної інформації; творча робота; створення проєктів

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: роздатковий матеріал, ілюстрації художниці Валентини Мельниченко, ілюстрації за покликанням https://xn--80aaukc.xn--j1amh/kolushij_klubochochok.html

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ **Забезпечення емоційної готовності до уроку.**

- Посміхнись новому дню, продемонструвавши своїм сусідам сонечко.

II. Перевірка знань учнів.

1. Дешифратор.

- Віднови зашифровані прислів'я та приказки.
- Які з висловів є прислів'ями, а які приказками. Поясни свій вибір.
- Поясни зміст прислів'я/приказки.
- ❖ Діп чийжале мінька даво ен чете.
- ❖ Соко, вокри, иба вожи.
- ❖ Ощ ешсіпо, ет й жнешпо.
- ❖ Зикя до еваКи деведо.
- ❖ Мази етаспи, де толі лобу.
- ❖ Гакни итьвч, кя ан тісві тьжи.
- ❖ Сявитьди, кя ранба ан віно тарово.
- ❖ Отх вимо їсво сяетьрацу, йах мас бесе сяетьдасти.
- ❖ Мувонілі есв ликоні.
- ❖ Ен пайко мушоін мия, об мас од їне дешвпа.

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

❖ Порівняй.

- Що/кого ти бачиш на ілюстрації української художниці Валентини Мельниченко? Що розпилюють дві маленькі кізочки, а кізочка-мама збирає до корзини? Чи легко було здогадатися?

- Це саме можна зобразити словами. Як називається такий вислів?
- ❖ Біла морква зимою росте.

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку.

2. Цілевизначення та планування.

- Що нового, на твою думку, ми вивчатимемо на уроці?
- Продовж речення.
 - Ми говоритимемо про...
 - Ми міркуватимемо...
 - Я дізнаюся...
 - Я навчуся...

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Я дослідник.

- Уважно прочитай/прослухай загадку. Відгадай її.
- ❖ Золоте сховалося, а срібне показалося.
- За якими ознаками ти здогадався, що це сонце й місяць?
- У прямому чи переносному значенні вжито слова в загадці?
- Такі слова називаються епітетами та метафорами.

2. Літературний словничок.

- Прочитай у підручнику визначення.
- Знайди в загадці, яку ти досліджував, епітети та метафори.
- ✓ **Загадка** — малий жанр фольклору, дотепне запитання, часто у віршованій формі, яке потребує відповіді (відгадки).
- ✓ **Метафора** — це слово або словосполучення, яке переносить ознаки одного предмета чи явища на інші на основі подібності чи контрасту.
- ✓ **Епітет** — художнє означення.

3. У гостях у художниці.

- Перейшовши за покликанням https://xn--80aaukc.xn--j1amh/kolushij_klubochok.html, ти опинишся на сторінках книжки загадок «Колючий клубочок», яку ілюструвала уже відома тобі художниця Валентина Мельниченко.
- Розглянь ілюстрації, прочитай та відгадай загадки.
- У які тематичні групи можна їх об'єднати?

4. Пофантазуй.

- Створи сам загадку на одну з тем за вибором:
 - Явища природи
 - Рослинний, тваринний світ
 - Людина
 - Предмети побуту
 - Праця

5. Поміркуй.

- Прочитай/прослухай загадки. Усі вони належать до однієї тематичної групи, мають одну відгадку. А чим, на твою думку, вони відрізняються?
 - ❖ На рогожці розіслані горошки, а всередині пів бублика.
 - ❖ Один пастух пасе тисячі овець.
 - ❖ Хто вдень блідніє, а вночі ясніє.Це різні види загадок: загадка-опис, загадка-задача, загадка-запитання.

6. Робота в парах.

- Прочитай у підручнику інформацію про різновиди загадок.
- Загадай сусіду по парті загадку з підручника або ту, яку пригадав сам. Запропонуйте одне одному визначити вид загадки.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Вправа «Світлофор».
 - Оціни результат своєї роботи на уроці за допомогою картки.

- я молодець!

- я можу краще.

- мені слід ще попрацювати.

- Що тобі найбільше запам'яталося з уроку?

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Виконай одне із завдань.
 1. Виконай завдання з підручника: створи індивідуальний/груповий проєкт «Записник фольклориста».

2. Перейди за покликанням <https://www.youtube.com/watch?v=uFEuaGcw530>, переглянь відео. Створи сам або разом із друзями власне відео або мультфільм.

УРОК 4

Тема уроку. РЗМ. Захист мініпроектів «У світі українського фольклору» (усно).

Очікувані результати: учень/учениця обирає для самостійного ознайомлення тексти малих жанрів фольклору і наводить аргументи щодо свого вибору; ефективно використовує інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів; створює та презентує власний медійний продукт (мультфільм, відеоролик, навчальний проєкт) за мотивами прочитаного; збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності малих жанрів фольклору

Види навчальної діяльності: навчальний індивідуальний або груповий проєкт «Записник фольклориста»/відеоролик/мультфільм

Тип уроку: закріплення і застосування знань, умінь і навичок

Обладнання до уроку: роздатковий матеріал, збірка загадок за покликанням <https://www.youtube.com/watch?v=AokwZ7pj6DA>

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Закріплення і застосування знань, умінь і навичок.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
 - ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*
 - ❖ *«Сонячний настрій»*
 - Яке ти сьогодні «сонечко»?

- Побажай невеселому «сонечку» поруч із тобою сонячного настрою.

II. Перевірка знань учнів.

1. Бліцопитування.

- Дай визначення загадці.
- Які художні засоби використовуються в загадці?
- Відгадай загадку. Знайди метафору.
- ❖ Фарбоване коромисло через річку повисло.
(Веселка)
- Відгадай загадку. Знайди епітети.
- ❖ Квітка пишна, квітка гожа
На троянду трішки схожа.
На кущах вона зростає.
Хто із вас цю квітку знає?
(Шипшина)
- Відгадай загадку. Знайди порівняння.
- ❖ Мов маленький м'ячик
Висить, а не скаче,
Рум'яне, гладеньке,
На смак солоденьке.
(Яблуко)
- Назви різновиди загадок.

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Чи доводилося вам створювати й захищати проекти?
- Якого досвіду, на вашу думку, ви набуваєте, виконуючи таку роботу?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку.

2. Цілевизначення і планування.

- Продовж думку.
- Сьогодні на уроці я...
- Я хочу навчитися...
- Мені буде цікаво...
- Така робота дасть мені змогу...

V. Закріплення і застосування знань, умінь і навичок.

1. Колективне складання пам'ятки до презентації проєктів.

Зразок

- ✓ Підготуй/підготуйте все необхідне для презентації.
- ✓ Обери доповідача/доповідачів (для групового проєкту).

- ✓ Представ учасників групи (для групового проєкту).
- ✓ Озвуч назву/тему проєкту.
- ✓ Говори виразно, чітко, у міру емоційно та голосно.
- ✓ Візуалізуй сказане (ілюстраціями, презентацією, відео тощо).
- ✓ Підсумуй сказане.

2. Презентація творчих проєктів.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

❖ Веселка.

- Намалюй веселку тими кольорами, які відображають твої емоції й успіхи на уроці.
 - Я спокійний/спокійна, мені все вдалося.
 - Я творив/творила, мені це сподобалося.
 - Я інколи сумнівався/сумнівалася, але впорався/впоралася із сумнівами.
 - Мені було байдуже, я просто виконував/виконувала завдання.
 - Мені було інколи тривожно, я потребував/потребувала допомоги.
 - Мені це не дуже подобалося, але я впорався/впоралася.
 - Мені така робота не до душі, я дуже втомився/втомилася.
- Що ти візьмеш із собою із сьогоднішнього уроку?

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Перейшовши за <https://www.youtube.com/watch?v=AokwZ7pj6DA> покликанням , ти зможеш прослухати й переглянути твори Леоніда Глібова зі збірки «Котилася тарілочка».

УРОК 5

Тема уроку. Леонід Глібов. «Бачить – не бачить», «Котилася тарілочка». Замальовка життєпису письменника. Акровірші та авторські загадки у творчості Л. Глібова, їхня загальна характеристика. Фольклорні мотиви та жартівливий характер загадок дідуса Кенира.

Теорія літератури (ТЛ): акровірш (повторення)

Мистецький контент (МК): ілюстрації до загадок Леонід Глібова (художниці-ілюстраторки Ольга Артюшенко, Галина Сокиринська); пам'ятник українській книзі у м. Коломия (Івано-Франківська обл.)

Очікувані результати: учень/учениця уважно слухає інформацію про життєпис Л. Глібова та акровірші й загадки у творчості письменника; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення; стисло переказує інформацію про життя та творчість Л. Глібова; передає з використанням окремих способів і засобів візуалізації враження від почутого повідомлення; читає виразно (зокрема й напам'ять) авторські загадки; характеризує порушені в загадках проблеми; формулює тему та основну думку авторських загадок Л. Глібова; розпізнає основні художні виражальні засоби в загадках; висловлює в усній та/або письмовій формі власні почуття, враження; збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності малих жанрів фольклору

Види навчальної діяльності: виразне читання загадок; словесне/графічне малювання відгадок до загадок; перегляд ілюстрацій та їх обговорення; порівняльний аналіз; дослідження текстів; усний вибірковий переказ здобутої навчальної інформації; творча робота

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: роздатковий матеріал, ілюстрації художниць Ольги Артюшенко, Галини Сокиринської; ілюстрована збірка «Котилася тарілочка» за покликанням

<https://mala.storinka.org/%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%8F-%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%BA%D0%B0-%D1%96%D0%BB%D1%8E%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96%D0%B2-%D0%BB%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B4%D0%B0-%D0%B3%D0%BB%D1%96%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%B0.html>

покликанням на пам'ятник українській книзі в Коломиї

<https://gk-press.if.ua/u-kolomyyi-vstanovyly-pam-yatnyk-ukrayinskij-knyzi/>

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- IV. Опрацювання навчального матеріалу.

V. Рефлексивно-оцінювальний етап.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Прослухай/прочитай загадку. Прочитай перші літери кожного рядка. Яке слово утворилося? Підказку можеш побачити на ілюстрації. Утворене слово є відгадкою.

ХТО БАБА?

Сидить хитра баба аж на версі граба.

«Ой не злізу з граба! — дурить діток баба.—

Вловить мені туя курочку рябую.

А я подарую грушку золотую».

III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення та планування.

1. *Оголошення теми уроку.*

2. *Цілевизначення та планування.*

- Продовж речення.
 - Ми сьогодні говоритимемо про...
 - Ми міркуватимемо...
 - Я більше дізнаюся про...
 - Я навчуся...

IV. Опрацювання навчального матеріалу.

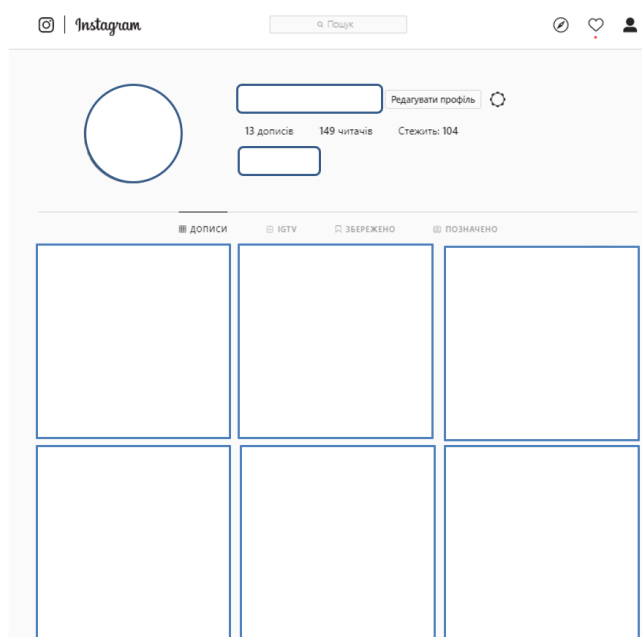
1. *Це цікаво.*

- Автор попередньої загадки – Леонід Глібов. Прослухай цікаві факти з життя автора, прочитай про нього інформацію в підручнику.

- ✓ Він був учителем батька Лесі Українки, і саму Лесю виховували на творах Глібова.
- ✓ Любив доглядати за рослинами, тому його в дитинстві називали «квітчастим королем». «Здоров був, Льолику, квітчастий королику!» - таке вітання причепилося тоді до нього.
- ✓ «Дідусь Кенир» - один із псевдонімів письменника. Кенир – це канарка, співоча пташка. Подейкують, що саме таку колись купив батько Глібова, тому його по-вуличному називали Кенир. Так став підписуватися байкар у журналі «Дзвіночок».
- ✓ Байки Глібова за його життя забороняли перевидавати в Російській імперії, аргументуючи це тим, що його твори – це переклад байок російського байкаря Крилова. 500 збірок творів Глібова було спалено на книжковому складі в 1963 році.
- Які твори зі збірки Леоніда Глібова «Котилася тарілочка» тобі припали до душі? Розкажи про них.

2. Інстаграм.

- На основі почутих і прочитаних відомостей про байкаря створи його профіль у інстаграмі.

3. Літературний словничок.

- ✓ **Акрівіри** — загадка, відгадку на яку можна прочитати за першими літерами кожного рядка.

4. Я письменник.

- Спробуй написати акривіриш «Глібов».

5. Відгадай.

- Прочитай за підручником або послухай загадку «Бачить – не бачить» https://www.youtube.com/watch?v=AokwZ7pj6DA&ab_channel=%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8 (слухати з 4 хв)
- Відгадай загадку. Які рядки допомогли тобі в цьому?

- Як звуться слова, які мають протилежне значення? Відповідь можеш знайти на сторінках підручника.
 - ✓ **Антоніми** — це слова з протилежним и значенням.
 - Знайди антоніми в загадці.
- 6. Помандруймо.**
- Зараз ми завітаємо до Коломиї – унікального видавничого центру української провінції, де 1864 року започатковано світське українське книгодрукування та газетярство. Тут упродовж другої половини 19 і протягом 20 століть діяли 33 українські друкарні. У певні періоди історії рівень розвитку друкарства і книговидання в Коломиї стояв на другому місці після Львова. Саме тому в цьому невеликому місті встановили пам'ятник українській книзі. Ця книга вшановує пам'ять перших коломийських видавців братів Білоусів та символізує пошану до друкованого слова як основи цивілізації.

<https://gk-press.if.ua/u-kolomyyi-vstanovyly-pam-yatnyk-ukrayinskij-knyzi/>

7. Поміркуй.

- Прочитай в підручнику/послухай аудіозапис загадки «Котилася тарілочка»
https://www.youtube.com/watch?v=AokwZ7pj6DA&ab_channel=%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8 (слухати з 4.38 хв)
 - У чому особливість цієї загадки? (3 відгадки, які містяться в самій загадці)
 - Знайди описи сонця, ночі. Які художні засоби використав автор?
 - За якими ознаками можна зрозуміти, що птах у загадці – комар?
- 8. У гості до художниці.**

- Завітаймо до картинної галереї художниці-ілюстраторки Галини Сокиринської, яка ілюструвала збірку «Котилася тарілочка».

<https://mala.storinka.org/%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%8F-%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%BA%D0%B0-%D1%96%D0%BB%D1%8E%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0-%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D1%96%D0%B2-%D0%BB%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B4%D0%B0-%D0%B3%D0%BB%D1%96%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%B0.html>

9. Порівняй.

- Послухай і відгадай загадку іншого автора – Анатолія Качана.

СВІТОВ@ П@ВУТИН@

*Загадка**

Цю загадку-недомовку
Загадав мій друг Микола:
«Хто сьогодні без вірьовки
Прив'язав мене до столу?

В павутину невідому
Я попав, як риба в сіті,
І забув, чи я на цьому,
Чи уже на тому світі».

- Чи можна стверджувати, що автор загадки – твій сучасник? Що на це вказує?

V. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Чи виправдалися твої очікування?
- Що нового, цікавого ти сьогодні дізнався/дізналася?
- До чого спонукали тебе здобуті знання?
- Чим відрізняються, на твою думку, народні та авторські загадки?

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Виконай одне із завдань.
- 1. Знайди в інтернет-джерелах загадки сучасних авторів. Підготуй одну-дві для читання. Скористайся покликанням на збірку Анатолія Качана «Листи з осіннього саду»
<https://mala.storinka.org/%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96-%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B9-%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BD.html>
- 2. Пофантазуй і спробуй створити власну загадку або акровірш про явища природи, тварин тощо.

- Випереджувальне завдання: переглянь відео (казка «Яйце-райце») за покликанням

https://www.youtube.com/watch?v=RyssZduZTDQ&ab_channel=%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8

УРОК 6

Тема уроку. Народні казки. Повторення та узагальнення: види народних казок – казки про тварин, героїко-фантастичні (чарівні), соціально-побутові – їх спільні й відмінні риси. Українська народна казка «Яйце-райце». Фантастичне та реальне у творі.

Теорія літератури (ТЛ): народна казка

Мистецький контент (МК): ілюстрації до українських народних казок (художники-ілюстратори Валентина Мельниченко, Владислав Єрко, Анатолій Базилевич, Костянтин Лавро, Катерина Штанко); Марія Примаченко «Казкове», «Ілюстрація до казки», М.Тимченко, І.Скицюк, О.Скицюк «Котик і півник», М.Муха «Жар-птиця»

Очікувані результати: учень/учениця уважно слухає народну казку, інформацію про особливості жанру казки; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого; стисло переказує зміст народної казки; унаочнює та візуалізує почуте повідомлення (самостійно або з допомогою вчителя), використовуючи різні засоби (схеми, таблиці, тощо) для відтворення змісту, структурування навчальної інформації; розрізняє ознаки народних казок, особливості їх побудови, елементи реального та фантастичного в них; передає текст народної казки графічно та трансформує графічну інформацію в текстову; ознайомлюється з інтерпретаціями казки в різних видах мистецтва

Види навчальної діяльності: виразне читання народної казки (уголос ланцюжком, в особах); переказ (близько до тексту, стисло, вибірково, від імені одного з персонажів тощо); бесіда за запитаннями; характеристика героїв; робота з цитатним матеріалом; прогнозування подій у народних казках за заголовком, за ілюстрацією, за уривком

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: ілюстрації до українських народних казок художниці -ілюстраторки Валентини Мельниченко; відео за покликанням https://www.youtube.com/watch?v=RyssZduZTDQ&ab_channel=%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

- Розмалюй це кумедне яйце в ті кольори, які відображають твій настрій сьогодні.

II. Перевірка знань учнів.

- Послухаймо сучасну загадку, яку ти обрав/обрала для читання. Прокоментуй її.
- Презентуй власну загадку або акрорівш.

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Виконай інтерактивну вправу в підручнику за покликанням у QR-кодi.
- Створи асоціативний кущ до слова казка.

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення та планування.

1. Оголошення теми уроку.

2. Цілевизначення та планування

- Продовж думку:
 - Сьогодні я навчуся...
 - Я хочу дізнатися...
 - Мені буде цікаво...

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Чарівний кошик.

- Збери в чарівний кошик лише ті «грибочки», які стосуються казки.

- ✓ казкові зачин і кінцівка;

- ✓ реальні події;

- ✓ події відбуваються протягом одного дня;

- ✓ повтори дій, слів і речень (часто трикратність);

- ✓ персонажами є виключно люди;

- ✓ наявність чарівних предметів;

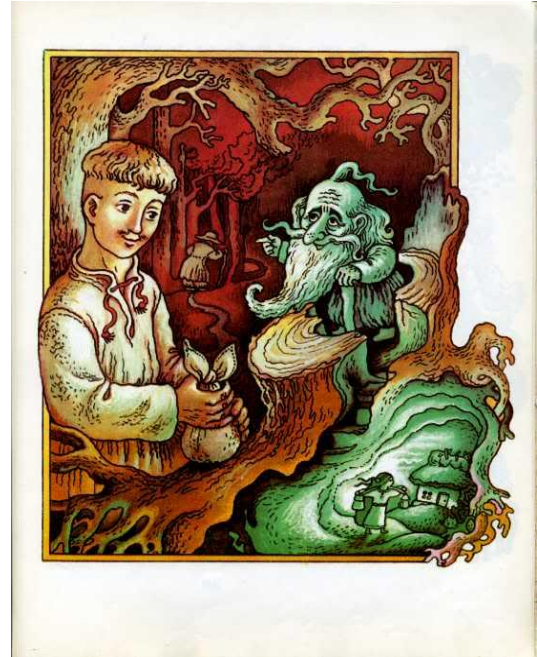

- ✓ використання магичних чисел.

- Вдома ти познайомився/ познайомилася зі змістом казки «Яйце-райце». До якого виду казок вона належить? (чарівні) Аргументуй свій вибір. По підказку можна звернутися до підручника.

- Пригадай, чим відрізняються казки про тварин, чарівні та соціально-побутові.
 - Які казки, на твою думку, називаються народними? Якщо маєш сумніви, знайди відповідь у підручнику.
- 2. Навчаймося граючись.**
- Перейди за покликанням на інтерактивну вправу «Реальне та фантастичне в казці «Яйце-райце»» (авторська вправа) <https://learningapps.org/watch?v=phsue9ah522>
 - Чи можна створити казку, використовуючи лише фантастичне чи реальне?
- 3. Поміркуй.**
- Звернися до підручника. Що називається конфліктом? Що є головним конфліктом у казці?
 - Якою була причина конфлікту між царем та царицею?
 - Чи можна було б вирішити конфлікт без війни? Яким чином?
 - Головний конфлікт у казках відбувається між добром та злом. Доведи це на прикладі казки «Яйце-райце».
 - Чи є в казці трикратність? Прочитай або перекажи епізоди, у яких вона трапляється.
 - Чи наявні в казці магичні числа? Ілюструй відповідь прикладами з тексту.
- 4. Літературний словничок.**
- ✓ **Фантастичне** — це те, чого немає насправді, у реальності; щось вигадане, витворене уявою, фантазуванням людини.
 - ✓ **Конфлікт** — зіткнення протилежних сил.
 - ✓ **Головний конфлікт казки** — це боротьба добра зі злом.
- 5. У гості до художниці.**
- Завітаймо до картинної галереї художниці-ілюстраторки Валентини Мельниченко. Які казки ти впізнаєш за ілюстраціями

- У підручнику розглянь ілюстрації Валентини Мельниченко до казки «Райце-яйце». Обери одну з них, перекажи за нею епізод з казки.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Що нового/цікавого ти сьогодні дізнався/дізналася?
- Якими рисами потрібно володіти, щоб створити казку?
- Чим відрізняються народні та літературні казки?

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Виконай одне із завдань.
- 1. Обери одного персонажа твору. Охарактеризуй його, використовуючи спосіб на вибір: намалюй його і презентуй класу; склади про нього історію; розкажи про нього від першої особи тощо.
- 2. Інсценізуй уривок із казки. Для цього об'єднайся в групу з однокласниками.

УРОК 7

Тема уроку. Символіка казки «Яйце-райце», відображення у ній світогляду, звичаїв та обрядів, морально-етичних принципів українців. **Особливості мови народної казки «Яйце-райце»**

Теорія літератури (ТЛ): поняття про фантастичне, творча фантазія, гіпербола

Мистецький контент (МК): ілюстрації до української народної казки «Яйце-райце» (художниці-ілюстраторки Катерина Штанко, Валентини Мельниченко); архітектура: музей писанки в Коломиї (архітектор Ігор Шумин)

Очікувані результати: учень/учениця характеризує порушені в народній казці проблеми; знаходить у тексті народної казки теоретико-літературні поняття, пояснює їх сутність; формулює тему та основну думку народної казки; характеризує емоційний стан персонажів казки, їхню поведінку та вчинки, виявляючи толерантність; збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності народної казки; ознайомлюється з інтерпретаціями казки у різних видах мистецтва; висловлює свої міркування про здобутий естетичний досвід

Види навчальної діяльності: аналітико-синтетична робота над текстом народної казки: визначення теми, основної думки, елементів композиції і сюжету; характеристика героїв; робота з цитатним матеріалом; прогнозування подій у народній казці за заголовком, за ілюстрацією, за уривком; інсценізація казки.

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: покликання на відео «Казковий світ Марії Примаченко»

https://www.youtube.com/watch?v=48d7TRukPok&ab_channel=%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2%D0%97%D0%BB%D1%8E%D0%B1%D0%BE%D0%B2%27%D1%8E%D0%B4%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%8E

покликання на картини Марії Примаченко (ілюстрації до казок)

<https://uartlib.org/exclusive/mariya-prymachenko-knygu-dlya-ditej-ilyustruvala-i-u-snah-syuzhety-bachyla/>

покликання на мультфільм «Яйце» із проекту Сашка Лірника «Моя країна Україна

https://youtu.be/8Ps5X8vCwsE?list=PL2CujLc5zvHUmKhDDanMRDzwCCrKsI_XP

покликання на мультфільм «Марія Примаченко»

https://youtu.be/_1mw5b3oOTo

покликання на музей писанки в Коломиї

https://www.youtube.com/watch?v=AuoLGW5aH_8&ab_channel=7%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Перевірка знань учнів.

- Перейди за покликанням чи QR-кодом і виконай інтерактивну вправу «Персонажі казки «Яйце-райце»» (авторська вправа)
<https://learningapps.org/watch?v=ptsbfk9in22>
- Учні інсценізують уривки з казки (за бажанням).

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Розкажи про обраного тобою персонажа казки: історію про нього, від імені самого персонажа або презентуй намальований портрет.
- Що містить, на твою думку, характеристика персонажа?
- Пригадай, як багато звірів помістилося в яйці-райці. Чи може таке бути насправді?
- Чи знаєш ти, що таке символ? Назви знайомі тобі символи.

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення та планування.

1. Оголошення теми уроку.

2. Цілевизначення та планування.

- Чого ти очікуєш від сьогоднішнього уроку? (очікування учнів записуються на дошці)

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Поміркуй.

- У казці можна часто зустріти свідоме перебільшення. Таке перебільшення є засобом увиразнення й називається гіперболлю. Відшукай у казці приклади гіперболи.
- Звернися до підручника й прочитай, що називається морально-етичними принципами. Які морально-етичні принципи притаманні українцям? Чи можна стверджувати, що подібні принципи сповідує й Мисливець у казці «Яйце-райце». Про що це свідчить?
- Знайди у казці приклади винахідливості, сміливості та вміння боротися за справедливість. Чи притаманні такі риси українському народу?
- Який синонім можна підібрати до слова символ? (знак) По підказку можна звернутися до підручника.
- Які символи України ти знаєш? Чи знаєш ти, що символізує яйце?
- Пропоную переглянути мультфільм із проєкту Сашка Лірника «Моя країна Україна», який розповідає історію про яйце.

https://youtu.be/8Ps5X8vCwsE?list=PL2CujLc5zvHUmKhDDanMRDzwCCrKsI_XP

- Отже, назва казки є символічною. Чому, на твою думку, казку названо «Яйце-райце»?
- **Довідка. Яйце** - символ зародження Всесвіту, Сонця з його весняним відродженням, життя та його безсмертя й воскресіння. У міфах багатьох народів світу саме яйце є світотворчим початком.

У багатьох народів існує поняття світового або космічного яйця, з якого народжується Всесвіт. Одна половина яйця стає небом, інша — землею, а жовток — сонцем.

У слов'ян яйце було символом сонячного культу, зародження життя, символ бога сонця.

У християнській символіці яйце може означати непорочне народження, життя та воскресіння. Писанка стала символом радості і віри у Воскресіння Ісуса Христа як символу всепрощення.

- У казці є епізод про весільний обряд. Пригадай його. Що ліпили дівчата? (шишки) Шишками прикрашають коровай – весільний хліб. Що, на твою думку, символізує коровай? Відповідь на це питання можна знайти в підручнику.

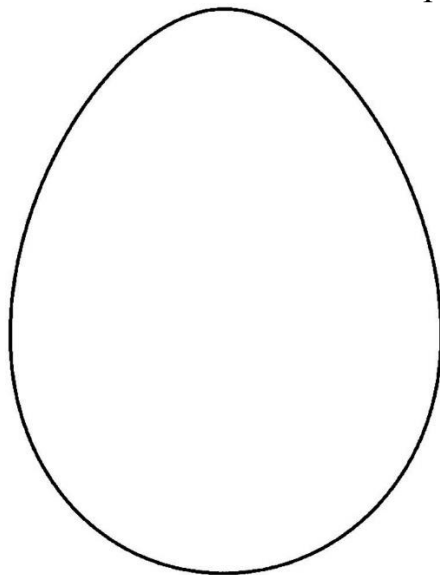
2. Віртуальна екскурсія.

- Завітай на Прикарпаття до Коломиї, де знаходиться єдиний у світі музей писанки

https://www.youtube.com/watch?v=AuoLGW5aH_8&ab_channel=7%D0%B A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB

3. Чарівна писанка.

- Спробуй створити власну писанку, використовуючи шаблон. Прокоментуй використані в ній символи та кольори.

4. Літературний словничок.

- ✓ **Гіпербола** — художній прийом, який полягає в навмисному перебільшенні (рис людини, властивостей та ознак певного предмета чи явища тощо), із метою надання зображуваному виразності.

- ✓ **Морально-етичні принципи** — основні правила, за якими живуть люди: справедливість, добро, працьовитість, повага, прагнення волі тощо.
- ✓ **Символ** — умовне позначення якогось предмета, поняття або явища; розпізнавальний знак.

5. **Казками народів світу. Робота в групах.**

- Об'єднайся в групу з однокласниками. Подумай, які символи найчастіше використовують в українських та зарубіжних народних казках, досліди їхнє значення для народів. Презентуй свій проєкт однокласникам.
- **Довідка.** Жайворонок — символ весни, «божа пташка», «духовна» складова людини. Верхній світ на Дереві Життя.
- Миша — давній земний символ, відноситься до «диявольських». Нижній світ на Дереві Життя.

6. **У гості до художниці.**

- Перейшовши за покликанням, ти познайомишся зі званою в усьому світі українською художницею Марією Примаченко та поринеш у її казковий світ.

https://www.youtube.com/watch?v=48d7TRukPok&ab_channel=%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2%D0%97%D0%BB%D1%8E%D0%B1%D0%BE%D0%B2%27%D1%8E%D0%B4%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%8E

7. **Картинна галерея.**

- Завітай до картинної галереї Марії Примаченко. Художниця створювала не лише казкових птахів, тварин, а й ілюстрації до казок, які є унікальними. Спробуй впізнати казки за ілюстраціями.
- <https://uartlib.org/exclusive/mariya-prymachenko-knygu-dlya-ditej-ilyustruvala-i-u-snah-syuzhety-bachyla/>

- Яке враження справили на тебе роботи художниці?
- Більше про творчість художниці можна дізнатися, перейшовши за покликанням і подивившись мультфільм, створений на основі робіт художниці.

https://youtu.be/_1mw5b3oOTo

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Повернися до своїх очікувань на початку уроку. Яких цілей тобі вдалося досягти? Над чим ще доведеться попрацювати?
- Чого навчає казка «Яйце-райце»?

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Повтори вивчене про казку.
2. Обери українську казку для позакласного читання (з переліку в підручнику або звернися до інших джерел). Стисло або вибірково перекажи її; створи за її змістом мультфільм, комікс, ілюстрації та презентуй свою роботу; напиши відгук (на вибір)

УРОКИ 8 – 9

Тема уроку. ПЧ. Народні казки (за вибором учнів). Кримськотатарська народна казка «Золоте яблуко» (переклад Данила Кононенка). Василь Королів-Старий «Хуха Моховинка». Лариса Письменна «Як у Чубасика сміх украли». Юрій Ярмиш «Летюче дерево». Віктор Близнець «Земля Світлячків» (скорочено). Зірка Мензатюк «Арніка». Марина Павленко «Хатка для Нехайка. Юлія Смаль «Казка про Горошку».

Теорія літератури (ТЛ): казка

Мистецький контент (МК): ілюстрації до збірки кримськотатарських казок (художниці Катерина та Тетяна Очередьки); архітектура: Ханський палац у Бахчисараї (Крим); ілюстрації до українських народних казок (художники-ілюстратори Валентина Мельниченко, Владислав Єрко, Анатолій Базилевич, Костянтин Лавро, Катерина Штанко

Очікувані результати: обирає для самостійного ознайомлення тексти народних і літературних казок і наводить аргументи щодо свого вибору; ефективно використовує інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів; створює за мотивами прочитаних казок письмові творчі роботи різних жанрів, власний медійний продукт; ознайомлюється з інтерпретаціями казок у різних видах мистецтва, зокрема з екранізаціями та мультимедійними версіями народних і літературних казок (за бажанням)

Види навчальної діяльності: створення власного медіатексту на основі прочитаних народних і літературних казок; самостійний добір текстів казок у бібліотеках і на рекомендованих учителем інтернет-сайтах; переказ стисло, вибірково); складання власних казок

Тип уроку: закріплення і застосування знань, умінь і навичок

Обладнання до уроку: покликання на інтерактивну вправу

<https://learningapps.org/watch?v=p6h5s6kck22>

ілюстрації до казок

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Закріплення і застосування знань, умінь і навичок.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Перевірка знань учнів.

- Перейди за покликанням чи за QR-кодом і виконай інтерактивну вправу «Яйце-райце» (авторська вправа).

- <https://learningapps.org/watch?v=p6h5s6kck22>

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Прокоментуй прислів'я.
 - ✓ Скоро казка мовиться, та не скоро діло робиться.
 - ✓ Казки маленькі, а розуму в них багато.
 - ✓ Казка вчить, як на світі жити.

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення та планування.

1. *Оголошення теми уроку.*
2. *Цілевизначення та планування.*

- Поміркуй, як сьогодні ми працюватимемо на уроці?

V. Закріплення і застосування знань, умінь і навичок.

- Переказ казки за вибором.
- Презентація творчих робіт учнів: коміксів, мультфільмів, відеороликів, буктрейлерів, ілюстрацій, відгуків тощо.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. *Рефлексія. Самооцінювання.*

- Що нового/цікавого ти сьогодні дізнався/дізналася?
- Які сильні сторони ти зміг/змогла продемонструвати сьогодні?
- Чого навчають нас казки?
- Чи під силу написати казку тобі?

2. *Оцінювання.*

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Переглянь мультфільм «Фарбований Лис» за казкою Івана Франка, перейшовши за покликанням

https://www.youtube.com/watch?v=E2ru4lZ79d4&ab_channel=RavlykPavlyk

або прослухай аудіокнигу

https://www.youtube.com/watch?v=NZmQDUoC0pY&ab_channel=%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%9A%D0%90%D0%97%D0%9E%D0%9A%F0%9F%87%BA%F0%9F%87%A6

Моєш прочитати казку в підручнику.

2. Створи власну казку (за бажанням).

УРОК 10

Тема уроку. Літературні казки. Іван Франко. «Фарбований Лис». Замальовка життєпису письменника, його казкарська творчість. Особливості літературної казки, її відмінність від народної.

Теорія літератури (ТЛ): літературна казка

Мистецький контент (МК): ілюстрації до казки «Фарбований Лис» (художники-ілюстратори Сергій Артюшенко, Олег Кіналь, Іван Пенник); різьба по дереву: «Батько – коваль»; І.Самотос, С.Мигаль (світлина Мар'яни Матківської), казкове містечко за мотивами казки «Фарбований Лис» у селі Вікно (Тернопільщина)

Очікувані результати: учень/учениця уважно слухає літературну казку, інформацію про особливості жанру казки, повідомлення про життя та творчість автора літературної казки; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого; стисло переказує зміст літературної казки; унаочнює та візуалізує почуте повідомлення (самостійно або з допомогою вчителя), використовуючи різні засоби (схеми, таблиці, тощо) для відтворення змісту, структурування навчальної інформації; розрізняє ознаки літературної казки, особливості її побудови; передає текст літературної казки графічно та трансформує графічну інформацію в текстову; формулює тему та основну думку літературної казки; характеризує емоційний стан персонажів казки, їхню поведінку та вчинки, виявляючи толерантність; ознайомлюється з інтерпретаціями казки в різних видах мистецтва, зокрема з екранізаціями та мультиплікаційними версіями народних і літературних казок (за бажанням)

Види навчальної діяльності: виразне читання літературної казки; переказ (близько до тексту, стисло, вибірково); бесіда за запитаннями; характеристика героїв; робота з цитатним матеріалом; прогнозування подій у літературній казці за заголовком, за ілюстрацією, за уривком; аналітико-синтетична робота над текстом літературної казки: визначення теми, основної думки, елементів композиції і сюжету; створення графічних і візуальних засобів передачі інформації щодо літературної казки, зокрема і з використанням комп'ютерних програм.

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: ілюстрації до казки «Фарбований Лис» художника-ілюстратора Сергія Артюшенка за покликанням https://xn--80aaukc.xn--j1amh/farbovanij_lis.html

покликання на казкове містечко за мотивами казки «Фарбований Лис» у селі Вікно

(Тернопільщина)

<https://www.facebook.com/watch/?v=963001357597399>

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Перевірка знань учнів.

- Презентуй власну казку (за бажанням).
- Чи є ця казка народною?

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Що тобі відомо про Івана Франка?
- Переглянь відео за покликанням https://www.youtube.com/watch?v=sYnxWgp3Um8&ab_channel=OlenaSpivak
- Які факти про Івана Франка тебе вразили?
- З якими творами письменника ти вже знайомий?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення та планування.

1. *Оголошення теми уроку.*

2. *Цілевизначення та планування.*

- Заповни таблицю.

Я знаю Я вмію	Я хочу дізнатися Я хочу навчитися

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. *Групування.*

- Звернися до підручника, прочитай статтю про Івана Франка. Проаналізуй прочитане, обери лише ту інформацію, яка є для тебе новою. Створи літературне гроно «Іван Франко». (індивідуальна або колективна робота)

2. *Поміркуй.*

- Якщо народною називається казка, автором якої є народ, то яка казка називається літературною? Відповідь можеш знайти в підручнику.
- Чи можеш стверджувати, спираючись на визначення, що народні та літературні казки мають відмінності? Які?

3. *Порівняй.*

- Колективне складання порівняльної таблиці «Народні та літературні казки» або аналіз матеріалу в підручнику.

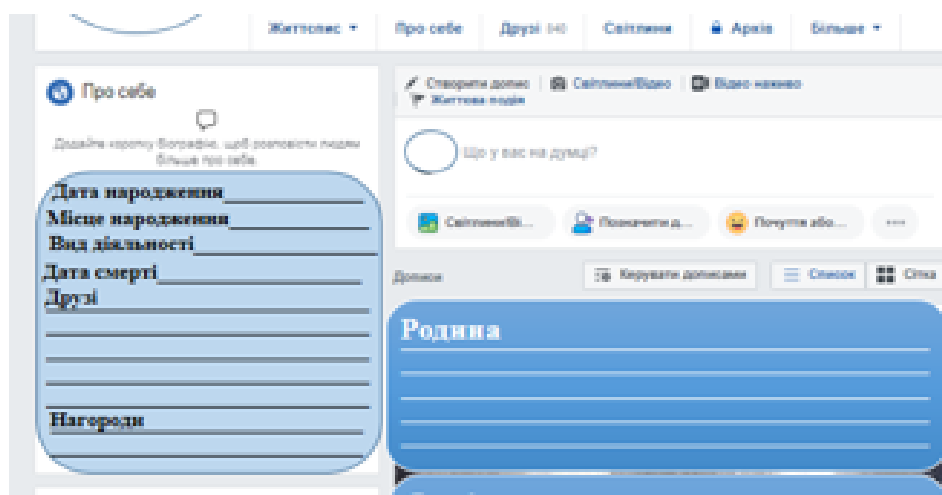
- Джерело таблиці
https://naurok.com.ua/uploads/files/506026/193667/209256_images/8.jpg

4. Літературний словничок.

- ✓ **Літературна казка** — це авторський художній твір у прозовій чи віршованій формі, часто заснований на фольклорних джерелах, але відзначається оригінальністю.

5. Робота в групах.

- Користуючись текстом твору, виконай завдання в групах.
1 група. Попрацюй над образом Лиса Микити. Підійди до роботи творчо: створи профіль Лиса для соцмереж (намалюй/заповни бланк або використай інтернет-застосунок).

2 група. Відшукай у тексті опис Лиса Микити після того, як він стрибнув у діжу з фарбою. Як називається словесний опис людини, тварини? Намалюй портрет Лиса.

3 група. Прочитай вислови:

- Друг пізнається в біді.
- У страху очі великі.
- Ягоди одного поля.

Які з них стосуються подій, персонажів твору? Аргументуй відповідь.

4 група. Прочитай уривок з казки: *«Пішли дні за днями. Лис Микита був добрим царем, справедливим і м'якосердим, тим більше, що тепер не треба було самому ходити на лови, засідати, мордувати. Все готове, зарізане, навіть обскубане і обпатране приносили йому послужливі міністри. Та й справедливість його була така, як звичайно у звірів: хто був дужчий, той кращий, а хто слабший, то ніколи не вигравав справи. Жили собі звірі під новим царем зовсім так, як і без нього: хто що зловив або знайшов, той їв, а хто не зловив, той був голодний. Кого вбили мисливці, той загинув, а хто втік, той радів, що живе. А проте всі були дуже раді, що мають такого мудрого, могутнього і ласкавого царя, а надто такого несхожого на всіх інших звірів».*

Якою була справедливість Лиса? Чи можна стверджувати, що так відбувається й у світі людей? Аргументуй відповідь, проілюструй прикладами.

- Презентуй груповий проєкт.

6. Подорож Україною

- Завітай на Тернопільщину у село Вікно, де якийсь час жив і працював Іван Франко. Українські скульптори створили тут казкове містечко, де «живуть» персонажі казки «Фарбований Лис».

Покликання

на

відео

<https://www.facebook.com/watch/?v=963001357597399>

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Що нового/цікавого ти сьогодні дізнався/дізналася? Повернись до таблиці, яку ти заповнював на початку уроку, перевір, чого тобі вдалося досягти.
- Які факти з життя Івана Франка тебе надихнули?
- Чого навчає казка «Фарбований Лис»?
- «Неправдою далеко зайдеш, та назад не вернешся», - каже мудрий український народ. Які ще прислів'я чи приказки, що стосуються цієї казки, ти знаєш?

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. За бажанням:

- Знайди в інтернет-джерелах анімаційний багатосерійний фільм «Лис Микита» та переглянь.

2. Виконай одне із завдань:

- Створи ілюстрацію до казки «Фарбований Лис».
- Напиши історію про Івана Франка.

УРОК 11

Тема уроку. ВЧ №1. Роль діалогів у розкритті характеру головного героя. Морально-етична проблематика твору «Фарбований Лис»

Теорія літератури (ТЛ): літературна казка

Мистецький контент (МК): ілюстрації до казки «Фарбований Лис» (художники-ілюстратори Сергій Артющенко, Олег Кіналь, Іван Пенік)

Очікувані результати: учень/учениця характеризує порушені в літературній казці проблеми; характеризує емоційний стан персонажів казки, їхню поведінку та вчинки, виявляючи толерантність; збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності літературної казки; висловлює свої міркування про здобутий естетичний досвід

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; характеристика героїв; робота з цитатним матеріалом; створення власного медіатексту

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: покликання на ілюстрації художника Олега Кіналя

<https://nashformat.ua/products/farbovanyj-lys-915297>

покликання на відео казки «Фарбований Шакал»

https://www.youtube.com/watch?v=GU1xD45g56Y&ab_channel=%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8

ілюстрації до казки «Фарбований Лис»

покликання на аудіокнигу «Лелія»

https://www.youtube.com/watch?v=xfNOLWbaxeo&ab_channel=%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%9A%D0%90%D0%97%D0%9E%D0%9A%F0%9F%87%BA%F0%9F%87%A6

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Перевірка знань учнів.

- Презентація робіт учнів (за вибором):
- ✓ власна історія про Івана Франка
- ✓ переказ уривку казки «Фарбований Лис» за власною ілюстрацією

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Пригадай, як називається розмова двох декількох осіб?
- Як ти вважаєш, чи можна за діалогом визначити, які риси притаманні його учасникам?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку.

2. Цілевизначення та планування.

- Уважно прочитай тему уроку. Запиши свої очікування від уроку в зошити, зачитай (або використовуючи застосунок Mentimeter; відповіді учнів трансформуються на екрані у хмару слів).

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Поміркуй.

- Прочитай перший діалог у казці з товаришем по парті в особах.
— *Що ви собі думаєте!* — *похвалявся він перед своїми товаришами.* — *Досі я ходив по селах, а завтра в білий день піду до міста і просто з базару курку вкраду.*
— *Ет, не говори дурниць,* — *умовляли його товариші.*
— *Що дурниць! Ану, побачите!* — *гарячкував Лис.*
— *Побачимо або й не побачимо. Там собаки зграями по вулицях бігають. То вже хіба ти обернешся в блоху, щоб тебе не побачили й не роздерли.*
— *От побачите, і в блоху не перевернуся, і не розірвуть мене,* — *вів своє Лис і задумав завтра побігти до міста і з базару вхопити курку.*
- Яку рису характеру можна визначити за розмовою Лиса з його товаришами?
- Прочитай звертання Лиса до інших звірів.
— *Любі мої, не бійтеся мене.*
— *Так, дітоньки...*
- Про яку рису Лиса свідчать такі звертання?
- То чи можна за мовою персонажів розповісти про їх вдачу?
- Запам'ятай: мова є важливою для характеристики персонажа.

2. Мовна скарбничка.

- Прочитай уривок із твору.
Та за таким царем ми проживемо віки вічні, мов у бога за дверима!
- Як це жити як у Бога за дверима?
- Як називається такий вислів?
- Добери синоніми до цього фразеологізму із довідки.
- **Довідка.** Як у Христа за пазухою, як горох при дорозі, купатися в молоці, жити як сир у маслі, жити по правді.

3. Проблемне завдання

- Чому Лису вдалося обдурити лісових мешканців?
- Яких знань бракувало звірам, щоб уникнути маніпуляцій із боку Лиса?
- Чи можна лісових мешканців порівняти з людьми?
- Як ти можеш уникнути маніпуляцій у соцмережах, щоб не потрапити в халепу?
- Що ти знаєш про медіаграмотність?
- **Довідка. Медіаграмотність** - сукупність знань, навичок та умінь, що дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати різноманітні повідомлення для різних типів медіа. Окрім того, медіаграмотність передбачає вміння розуміти й аналізувати, як медіа

функціонують у суспільстві та який вплив вони мають. Бути медіаграмотними означає бути спроможними знайти те, що ми шукаємо, вибрати те, що нам потрібно, й визначити, наскільки надійною є ця інформація; бути здатними оптимально використовувати відповідну інформацію й розумно ділитися нею з іншими.

4. Хвилинка творчості.

- Уяви себе автором вікіпедії. Напиши статтю про Лиса, яка б допомогла лісовим мешканцям уникнути ситуації, у яку вони потрапили.
- Поділися з однокласниками своїми міркуваннями.

5. У гості до художника.

- Завітаймо в гості ще до одного художника, який створив чудові яскраві ілюстрації до казки «Фарбований Лис».

<https://nashformat.ua/products/farbovani-lys-915297>

- Поділися враженнями від роботи художника.

6. Мандрівка світом.

- Пропоную завітати до Індії та познайомитися з народною казкою «Фарбований Шакал», перейшовши за покликанням

https://www.youtube.com/watch?v=GU1xD45g56Y&ab_channel=%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8

- Чим відрізняється ця казка від казки Івана Франка? Чим це можна пояснити?

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Найцікавішим для мене на уроці було...
- Які людські риси, що притаманні героям твору «Фарбований Лис», автор засуджує? Чому?
- Чи справедливою була кара звірів Фарбованому Лисові? Чому?

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Якщо ти вважаєш, що кара Лиса була несправедливою, то запропонуй свій варіант кінцівки казки.
2. Прослухай казку Лесі Українки «Лелія» за покликанням https://www.youtube.com/watch?v=xfNOLWbaxeo&ab_channel=%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%9A%D0%90%D0%97%D0%9E%D0%9A%F0%9F%87%BA%F0%9F%87%A6 або прочитай за підручником.
3. Підготуй цікаву розповідь про дитинство Лесі Українки (за бажанням).

УРОК 12

Тема уроку. Леся Українка. «Лелія». Короткі біографічні відомості про дитинство письменниці.

Теорія літератури (ТЛ): дійові особи (персонажі), портрет

Мистецький контент (МК): образотворче мистецтво – ілюстрації до казки Лесі Українки «Лелія» (художниця-ілюстраторка – Лариса Іванова); Крейн Уолтер «Лілії Мадонни в саду»

Очікувані результати: учень/учениця уважно слухає літературну казку, повідомлення про життя та творчість автора літературної казки; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого; стисло переказує зміст літературної казки; передає текст літературної казки графічно та трансформує графічну інформацію в текстову; формулює тему літературної казки; збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності літературної казки

Види навчальної діяльності: виразне читання літературної казки; переказ (близько до тексту, стисло, вибірково); бесіда за запитаннями; характеристика героїв; робота з цитатним матеріалом; прогнозування подій у літературній казці за заголовком, за ілюстрацією, за уривком; аналітико-синтетична робота над текстом літературної казки; створення проєктів

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: покликання на інтерактивну вправу за казкою «Фарбований Лис» <https://learningapps.org/watch?v=pb90qwz8522> (авторська вправа);

ілюстрації до казки «Лелія» Лариси Іванової;

репродукція картини Крейн Уолтер «Лілії мадонни в саду»

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

- II. Перевірка знань учнів.

- Охочі представляють свої творчі роботи – розв'язку казки «Фарбований Лис».
- Інтерактивна вправа за казкою «Фарбований Лис» за покликанням <https://learningapps.org/watch?v=pb90qwz8522> (авторська вправа)

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Про кого йдеться?
 - ✓ у 4 роки вміє читати
 - ✓ у 6 чудово вишиває
 - ✓ у 9 пише вірші
 - ✓ у 13 твори друкуються
 - ✓ у 19 пише підручник з історії
- А що ти знаєш про Лесю Українку?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

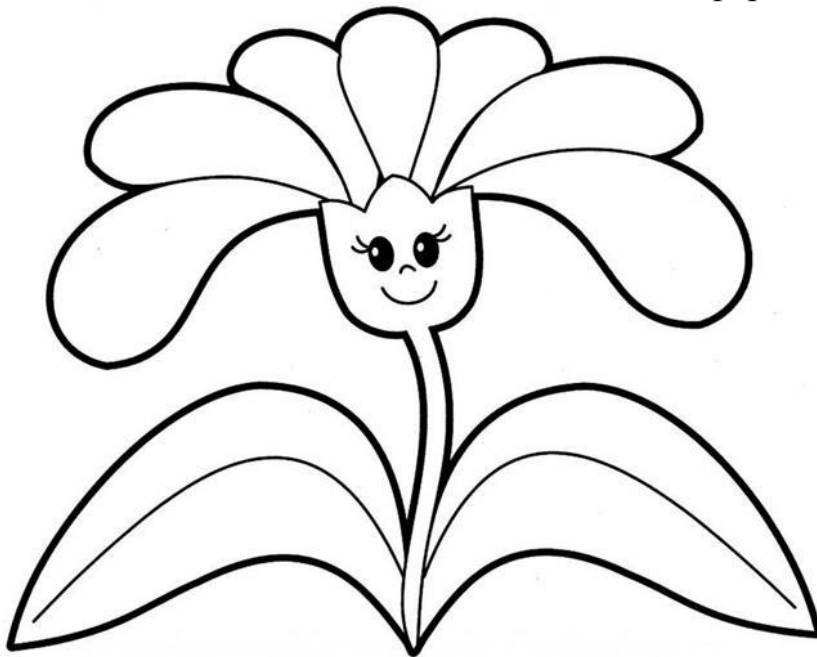
1. *Оголошення теми уроку.*
2. *Цілевизначення та планування.*

- Продовж речення
 - Я вже знаю...
 - Я хочу дізнатися...

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. *Читання з позначками.*

- Звернися до підручника. Відшукай у статі про Лесю Українку невідомі тобі відомості. Упиши в пелюстки квітки цю інформацію та озвуч її.

2. *Ерудит.*

- Чи знаєш ти, що таке лілея/лілія? Опиши її або намалюй.
- **Це цікаво.** За переказами, лілія є символом спокутування гріхів. Вважається, якщо на могилі проростає лілія, людина, похована під нею, є невинно засудженою. Німецька легенда розповідає, що в кожній лілії є ельф, який разом з нею народжується і вмирає.
- Чи відомо тобі, хто такі ельфи? По підказку можеш звернутися до вікіпедії чи інших інтернет-джерел.
- Чи траплялися тобі ельфи в інших творах? У яких?
- **Довідка.** Ёльфи — істоти в міфології германців, а пізніше персонажі фентезі. Загалом відомі в віруваннях як карлики, що бувають мстивими до людей, шкодять їхньому господарству. Вірогідно, первісно

були нижчими божествами, що перейняли риси інших, суто шкідливих істот, з приходом християнства. В англійців ельфи зберегли образ, ближчий до первісного, в якому можуть бути й прихильними до людей. За романтизму ельфи злилися з феями, стали більш піднесеними, і до сучасності їхній образ трансформувався під впливом міфів про плем'я Туата Де Дананн в обробці Джона Толкіна в образ переважно мудрого, культурно розвиненого народу прекрасних людиноподібних істот.

3. У гості до художниці.

- Завітаймо в картинну галерею художниці Крейн Уолтер і розгляньмо її картину «Лілії Мадонни в саду».

<https://ukrainart.com.ua/prerafaelytyzm/luluu-madonny-v-sadu-crwa1.html>

- Зверни увагу на лілії. Підбери епітети, щоб описати ці квіти.

4. Словесне малювання.

- Знайди у творі опис Лелії. Які відомі тобі художні засоби використовує авторка, щоб ми могли уявити героїню казки? Чи легко написати портрет за допомогою фарб, прочитавши цей опис?
- Як називається такий словесний опис?

... таке маленьке, немов якась дівчинка малесенька; от він і заспокоївся. Дивиться на ту дівчинку, а вона така гарнесенька: очиці ясні, кучері довгі, сріблясті, сама в білих, прозорих шатах, на голівці малесенька золота корона, ще й крильцята має хороші та барвисті, як у метелика, котрі так і міняться різними барвами, немов та веселка. В рученятах у дівчинки довге стебло, квітка білої лелії, і пахне вона на всю хату. Павлусь глянув на дівчинку і якось зразу здогадався, що це Лелія, — а він же так хотів її побачити.

5. Знайди зайве.

- З-поміж запропонованих дійових осіб твору обери тих, які належать до твору «Лелія».

Павлусь, Марина, Лелія, Троянда, Мар'яна, тато, мама, Івасик, Тарасик, Катруся, пан, панночка.

- Дійових осіб художнього твору ще називають персонажами.

6. Літературний словничок.

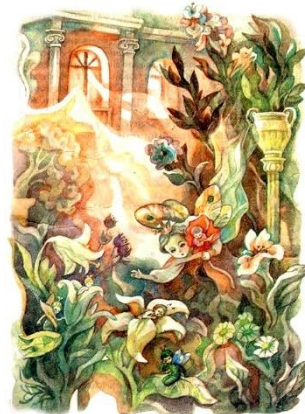
- ✓ **Портрет** (у літературі) — опис зовнішності персонажів художніх творів.
- ✓ **Персонаж твору** — це дійова особа художнього твору (книги, спектаклю, кінофільму, гри тощо).

7. Поміркуй.

- Знайди виділені уривки в казці на сторінці 55. Чи не нагадують вони тобі вірші?
- Чим відрізняються віршовані твори від прозових?

8. Літературне лото.

- Розглянь ілюстрації художниці Лариси Іванової. Відтвори сюжет казки «Лелія» за ілюстраціями, розмістивши їх у тому порядку, у якому відбуваються події в казці.

- Прокоментуй кожну ілюстрацію.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Пригадай свої очікування від уроку. Чи виправдалися вони?
- Що нового ти дізнався/дізналася під час уроку?
- Чому казку авторка назвала «Лелія»?
- Сформулюй одним реченням зміст казки.

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Виконай одне із завдань.
- 1. Об'єднайся в групу з однокласниками. Знайди у творі назви квітів із саду Мар'яни. Обери одну квітку, створи мініпроект.
- 2. Чи захоплюєшся ти квітами? Якщо так, то розкажи про улюблені квіти, по можливості ілюструй розповідь світлинами.

УРОК 13

Тема уроку. Чарівні перетворення, їх роль у казці. Соціальні мотиви в казці «Лілія» (із резервних годин)

Мистецький контент (МК): Михайло Жук «Лілія», Анікіна-Закревська Наталя «Лілія»

Очікувані результати: учень/учениця характеризує порушені в літературній казці проблеми; формулює основну думку літературної казки; характеризує емоційний стан персонажів казки, їхню поведінку та вчинки, виявляючи толерантність; збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності літературної казки; висловлює в усній та письмовій формі власні почуття, враження, викликані вивченою казкою, своє ставлення до зображених у творі людей, подій, ситуацій, явищ тощо; висловлює свої міркування про здобутий естетичний досвід

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; характеристика героїв; робота з цитатним матеріалом; створення мініпроектів та їх захист; творча робота; аналітико-синтетична робота над текстом літературної казки

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: репродукція картини художника Михайла Жука «Лілія»; покликання на інтерактивну вправу за казкою «Лілія» <https://learningapps.org/watch?v=pbun7h2kj22> (авторська вправа); світлини квітів; картки самооцінювання;

покликання на аудіозапис казки Валерія Шевчука «Чотири сестри» https://www.youtube.com/watch?v=B2sPFC9UNks&ab_channel=%D0%A2%D0%BE%D1%81%D1%8F%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%94

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
 - ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*
- II. Перевірка знань учнів.
 - ✓ Інтерактивна вправа «Лілія» за покликанням <https://learningapps.org/watch?v=pbun7h2kj22> (авторська вправа)
 - ✓ Презентація мініпроектів учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
 - Пригадай, що називається фантастичним у художньому творі?
 - Назви приклади фантастичного у вивчених казках.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
 1. *Оголошення теми уроку.*

2. Цілевизначення та планування.

- Що нового ти сьогодні маєш з'ясувати на уроці?
- Що удосконалиш?

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Поміркуй.

- Прочитай діалог Павлуся та Лелії на стор. 53-54. Знайди в цьому уривку фантастичне.

То нічого, — сказала Лелія і знову усміхнулась, потім торкнула Павлуся своєю квіткою, і раптом Павлусь відчув, як він сам зробився квіткою, тільки не лелією, а рожевим маком.

- Пригадай інші приклади фантастичного у творі. Чи є чітка межа між реальним та фантастичним у казці?

2. Критичне читання. Робота в групах.

- Попрацюй у своїй групі із текстом казки. Дай відповідь на наступні питання.

1 група. Відшукай монолог панночки в саду. Як ти вважаєш, чому їй насправді нудно? Які в неї розваги? Чи могла б вона урізноманітнити своє життя в селі? Чому панночка зневажає білі лілеї?

2 група. Знайди у тексті казки епізоди на стор. 57-58, де описуються умови, у яких виготовляються штучні квіти, які сподобалися Павлусеві. Чи так само хлопчик захоплювався красою тих квітів, коли побачив, як вони народжуються? А ти колись задумувався, як з'являються на світ речі, якими ти користуєшся або яких прагнеш? Пригадай або знайди в інтернет-джерелах прислів'я про працю.

3 група. Перенесись у садочок Мар'яни. Опиши його, спираючись на текст. Як дівчинка ставиться до білої лілеї? Чому в неї інше ставлення до квітки, ніж у панночки? Підтвердь свою думку текстом. А як лілея з її саду говорить про Мар'яну? Чи буває дівчинці сумно? Чому? Що її розважає в такі хвилини? Розглянь малюнок. Чи відповідає образ дівчинки на ілюстрації художниці Наталі Анікіної-Закревської (стор. 60) образу Мар'яни?

4 група. Як живеться білій лілеї в маленькому садочку Мар'яни? Чи щаслива квітка? Доведи свою думку цитатами з тексту. Поміркуй, що є важливим для комфортного життя? Чи були щасливими лілії у розкішному панському саду? Чому? Коли ти відчуваєшся щасливим/щасливою?

- Презентуй проєкт групи.

3. Мистецька галерея.

- У сучасному світі з появою різноманітних гаджетів популярною стала фотографія. А що ти любиш фотографувати? Чи вважаєш фотографію мистецтвом?

Довідка. Художня фотографія — один із видів образотворчого мистецтва, створення технічними засобами зорового образу документального значення, який виразно й достовірно відбиває момент дійсності. Фотографію називають мистецтвом однієї миті.

- Поділися своєю колекцією світлин квітів, розкажи про них (випереджувальне завдання).

- Чи публікуєш ти фото у соцмережах? Чи знаєш ти, що оприлюднювати світлина не можна без дозволу того, кого фотографуєш? Це записано в Конституції України.

4. *Скарбничка мудорості.*

- Прочитай вислови відомих людей про природу. Прокоментуй їх.
- ✓ Немає нічого більш винахідливого, ніж природа. **Марк Цицерон**
- ✓ Природа так про все подбала, що всюди ти знаходиш, чому вчитися. **Леонардо Да Вінчі**
- ✓ Коли висохне останнє дерево і помре остання тварина, ви зрозумієте, що у Всевишнього для вас немає іншої Землі. **Б.Д. Орлі**
- Поміркуй, чи може краса природи лікувати? Пригадай розв'язку казки «Лелія».

5. *Творча майстерня.*

- Краса врятує світ, якщо світ врятує красу. Як ти розумієш ці слова? Виклади свої міркування в короткому есе. Розкажи, що ти можеш робити, щоб берегти красу природи.

6. *У гості до художника.*

- Розглянь панно «Лілія» Михайла Жука.

- Чим цікава ця картина? Що ти бачиш на ній, крім лілії?

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. *Рефлексія. Самооцінювання.*

- Що на сьогоднішньому уроці було для тебе відкриттям?
- Чого навчає казка «Лелія»?
- Чого ти можеш повчитися у Лесі Українки?
- Оціни свою роботу на уроці, виставивши від 0 до 3 за кожним критерієм.

Ім'я та прізвище _____

- Я активно працював/працювала _____
- Я вносив/вносила вдалі пропозиції _____
- Я допомагав/допомагала іншим _____
- Я узагальнював/узагальнювала думки _____

Всього балів _____

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Прослухай казку «Чотири сестри» за покликанням https://www.youtube.com/watch?v=B2sPFC9UNks&ab_channel=%D0%A2%D0%BE%D1%81%D1%8F%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%94 або прочитай у підручнику.

УРОК 14

Тема уроку. Валерій Шевчук. «Чотири сестри». Замальовка життєпису письменника. Тема зміни пір року, її художнє втілення у казці «Чотири сестри»

Теорія літератури (ТЛ): казка-притча

Мистецький контент (МК): Олег Шупляк «Рудоволоса осінь», «Портрет весни»; музичне мистецтво: «Чотири пори року» Антоніо Вівальді

Очікувані результати: учень/учениця уважно слухає літературну казку, повідомлення про життя та творчість автора; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого; стисло переказує зміст літературної казки; передає текст графічно та трансформує графічну інформацію в текстову; формулює тему та основну думку літературної казки; знаходить у тексті літературної казки теоретико-літературні поняття, пояснює їх сутність

Види навчальної діяльності: виразне читання літературної казки; переказ (близько до тексту, стисло, вибірково); бесіда за запитаннями; характеристика героїв; робота з цитатним матеріалом; прогнозування подій у літературній казці за заголовком, за ілюстрацією, за уривком; аналітико-синтетична робота над текстом літературної казки

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: покликання на інтерактивну авторську вправу за життєписом Лесі Українки та казкою «Лелія»

<https://learningapps.org/watch?v=pxqvxs2v22>

репродукції картин Олега Шупляка «Рудоволоса осінь», «Портрет весни»; покликання на уривки з твору Антоніо Вівальді «Пори року»

- https://www.youtube.com/watch?v=U6pywbwZ56E&ab_channel=%D0%9E%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%97%D0%9E%D0%A8%231
- https://www.youtube.com/watch?v=Z5IdzYJ_9F8&ab_channel=%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%B0
- https://www.youtube.com/watch?v=GAhWOe5-PAY&ab_channel=masimusaru
- <https://www.youtube.com/watch?v=nkEmcNP3j-M>
роздатковий матеріал

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

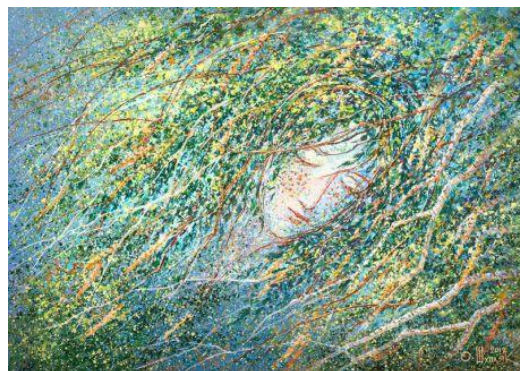
- ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Перевірка знань учнів.

- Виконай інтерактивну вправу за покликанням <https://learningapps.org/watch?v=pxqvxs2v22>

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Перед тобою незвичайні картини відомого українського художника Олега Шупляка. Що, на твою думку, зображено на них? Зверни увагу на кольори, які переважають.

- Перша картина називається «Рудоволоса осінь», друга – «Портрет весни».
- А як словами можна намалювати літо й зиму? Які епітети, метафори, порівняння ти використаєш?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку.

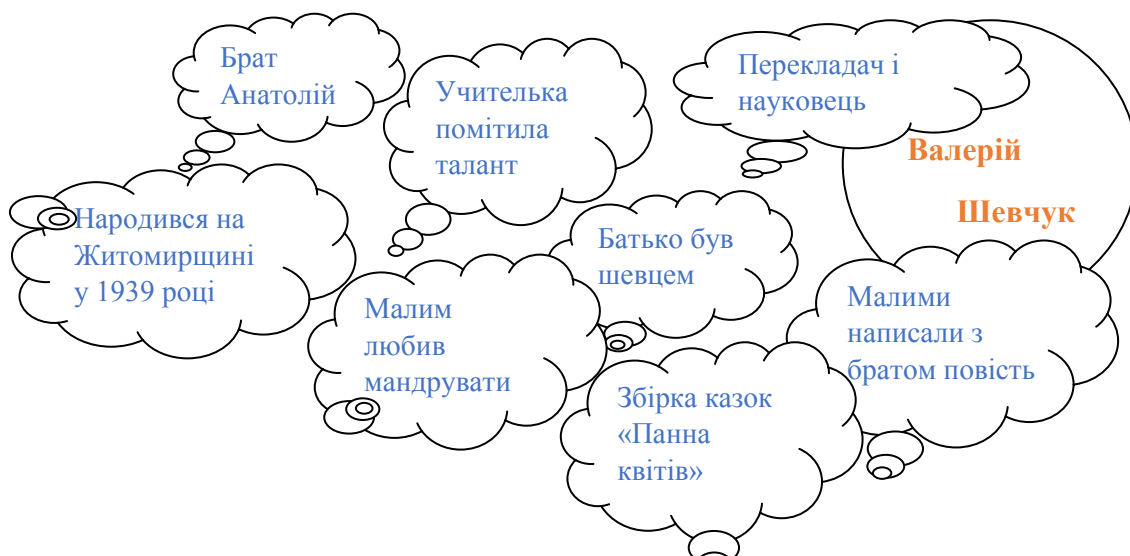
2. Цілевизначення та планування

- Дай відповідь на питання:
 - ✓ Що мені вже відомо?
 - ✓ Чого я не знаю?
 - ✓ Чого хочу навчитися?

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Оповідач.

- Поглянь на чарівне небо. Про кого воно розповідає?
- Склади історію про Валерія Шевчука за підказками.

2. *Проблемне завдання.*

- Як ти вважаєш, який жанр твору «Чотири сестри»? За якими ознаками ти це визначив/визначила?
- Чи нема у творі повчального характеру? Чого навчає твір?
- Такий твір називається казкою-притчею.
- Звернися до підручника й прочитай визначення.

3. *Літературний словничок.*

- **Притча** — це невеличка оповідка з глибоким повчальним змістом, яка містить якусь моральну настанову в алегоричній (прихованій, непрямій) формі.
- ✓ **Казка-притча** — це твір, у якому поєднані ознаки як казки, так і притчі.

4. *У світі музики.*

- Послухай чотири уривки з музичного твору «Пори року» італійського композитора Антоніо Вівальді. Спробуй впізнати, якій порі року відповідає кожна мелодія.

1. https://www.youtube.com/watch?v=U6pywbwZ56E&ab_channel=%D0%9E%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%97%D0%9E%D0%A8%231
2. https://www.youtube.com/watch?v=Z5IdzYJ_9F8&ab_channel=%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%B0
3. https://www.youtube.com/watch?v=GAhWOe5-PAY&ab_channel=masimusaru
4. <https://www.youtube.com/watch?v=nkEmcNP3j-M>

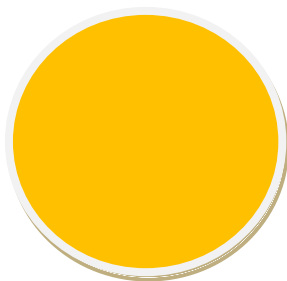
5. *Поміркуй.*

- Як пори року змінюють одна одну? А що станеться, якщо їх поміняти місцями?
- Що трапилося у казці-притчі зі зміною пір року? Що стало причиною? Як це позначилося на природі? Підтвердь текстом.
- Передай зміст твору одним реченням.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. *Рефлексія. Самооцінювання.*

- Домалюй на порожньому смайлику свої емоції після роботи на уроці.

- У тексті твору є такий вислів: «Красивий той, хто сильний у світі, а сильний той, хто має владу». Пригадай, кому належать ці слова? Як ти ставишся до сказаного?
- У чому ж полягає сила людини? Чи вважаєш ти себе сильним? Які твої сильні сторони.

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Обери одне із завдань.
- 1. Розкажи про свою родину. Розповідь можеш проілюструвати світлинами із життя родини.
- 2. Створи ілюстрацію до епізоду казки-притчі «Чотири сестри». Перекажи уривок за своїм малюнком.
- 3. Створи буктрейлер/рекламу до казки-притчі.

УРОК 15

Тема уроку. Значення мотиву сну та змалювання родинних взаємин між сестрами у творі «Чотири сестри»

Теорія літератури (ТЛ): алегорія

Мистецький контент (МК): ілюстрації до збірки В. Шевчука «Панна квітів. Казки моїх дочок» (художниця-ілюстраторка – Ольга Рубіна)

Очікувані результати: учень/учениця характеризує порушені в літературній казці проблеми; характеризує емоційний стан персонажів казки, їхню поведінку та вчинки, виявляючи толерантність; стисло переказує зміст літературної казки; висловлює в усній та письмовій формі власні почуття, враження, викликані вивченою казкою, своє ставлення до зображених у творах людей, подій, ситуацій, явищ тощо; передає текст літературної казки графічно та трансформує графічну інформацію в текстову; створює за мотивами прочитаної казки власний медійний продукт (мультфільм, театральну сценку); висловлює свої міркування про здобутий естетичний досвід

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; характеристика героїв; робота з цитатним матеріалом; творча робота; аналітико-синтетична робота над текстом літературної казки

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: ілюстрації до казки «Чотири сестри», покликання на інтерактивну вправу «Валерій Шевчук. «Чотири сестри»

<https://learningapps.org/watch?v=pmyssu4v322>

малюнки учнів; картки взаємооцінювання

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
 - ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*
- II. Перевірка знань учнів.
 - Учні презентують свої роботи:
 - ✓ Реклама, буктрейлер до казки-притчі «Чотири сестри»
 - ✓ Ілюстрації до казки, переказ епізоду за малюнком
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
 - Чи важлива для людини родина? Чому?
 - Розкажи про свою родину(випереджувальне завдання).
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
 1. *Оголошення теми уроку.*

2. Цілевизначення та планування

✓ Незакінчене речення

- Сьогодні ми говоритимемо...
- Я можу поділитися з іншими...
- Цікаво буде дізнатися...

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Поміркуй.

- Дай відповідь на питання, підтверджуючи свої міркування текстом.
- ✓ Які стосунки були в сестер?
- ✓ Що стало причиною проблем у їх родині?
- ✓ Як змінилися взаємини між сестрами?
- ✓ Чому, на твою думку, Чорний Птах обрав саме Білокосу? На що вона спокусилася?
- ✓ Прокоментуй слова Синьокосої, які вона промовила перед сном Золотокосій: «Не втрачай до неї любові...» Про кого говорила Синьокоса? Чи врятувала любов їхню родину?
- Стосунки між сестрами в казці є алегорією на взаємини в родині.

2. Літературний словничок.

- ✓ **Алегорія** - (від грец. Allegoria – іносказання) – це перенесення властивостей та характеристик одного предмета чи явища на інший для кращого відображення образу. Таким чином утворюється переносне значення.
- ✓ **Алегорія** – художній засіб, який найчастіше зустрічається в казках, байках та притчах.

3. Проблемне завдання.

- Мабуть, ти не раз чув таке: «Природа засинає», «Природа просинається». Що це означає? Який художній засіб використаний у цих висловах?
- Що ти знаєш про сон? Як довго може не спати людина? До чого це може призвести?
- Скільки годин ти маєш спати на добу, щоб почуватися добре й бути активним?
- Чи достатньо ти спиш? Якщо ні, то що тобі заважає виспатися?

➤ Це цікаво.

- ✓ Без сну людина здатна прожити 10 днів, тоді як без їжі вона може витримати 14 днів.
- ✓ Сни сняться абсолютно всім, і лише сліпі з народження їх не бачать.
- ✓ Потреба уві сні безпосередньо залежить від віку. Дітям і підліткам потрібно спати не менше 10 годин, дорослим для повноцінного відпочинку вистачає 8 годин, а літнім людям вистачає і 6 годин.
- ✓ Всього 17 годин без сну призводять до порушень в роботі мозку.
- ✓ Дослідники визначили, що хронічна недостача сну сприяє дуже швидкому набору ваги (до кілограма впродовж 7 днів). Так відбувається тому, що організм при дефіциті енергії намагається відновити її втрати різноманітними способами.
- ✓ У наш час головна причина недосипання – це, як не дивно, інтернет без обмежень у будь-який час доби.

- ✓ Третя частина життя людини припадає на сон. В середньому ми спимо цілих 25 років.

4. У гості до художниці.

- Казка-притча «Чотири сестри» входить до збірки «Панна квітів. Казки моїх дочок». Ілюструвала збірку Ольга Рубіна. Переглянь ілюстрації й опиши кожну із сестер, звертаючись до тексту твору.

5. Критичне читання.

- Попрацюй із текстом і з'ясуй, коли в Білокосій почали відбуватися перші зміни зовнішності? Як змінювалася Білокоса до кінця твору? Що стало причиною таких змін? Відповідь підтвердь цитатами з тексту казки-притчі.
- ✓ *Подивилася на неї Зеленокоса й побачила, що спересердя в Білокосій кілька зморщок з'явилося на рівному чолі. І очі її не світилися м'яко й ніжно, як завжди.*
- ✓ *Але Білокоса вже не дві зморшки мала, а десять і таки не захотіла розхмурити чола.*
- ✓ *Подивилися сестри на ту із Чорним Птахом на плечі і згукнули здивовано: ледве її впізнали. Коси Зими були білі й раніше, але тепер їх сивина уже побила, а обличчя потьмяніло.*
- ✓ *А сама сестричка Білокоса якби ж побачила, що з нею, бідолохою, відбулося! Волосся посивіло, голова їй пострупіла, лице позморшкуватило, аж брунатне стало від старості, а це тому, що сестричка не має до них жалості. — Скоро вона буде звичайною старою бабою, — сказала Синьокоса і заплакала синіми сльозами.*
- ✓ *Не спить вона і не відпочиває, а тому, бідолошина, зовсім пропадає...*
- ✓ *Була це похила баба, зморшкувата, незугарна й нечупарна.*
- ✓ *Вона аж із трону звелася й похитнулася, адже була горбата і зігнута, обличчя мала сіре й поморщене, а волосся посічене й сиве.*
- Чому Чорний Птах не дозволяв поглянути Білокосій у люстерко, а сестрам було важливо, щоб вона це зробила?
- Чи відбувалися якісь зміни з іншими сестрами, коли наставав їх час поступатися тронем? Знайди підтвердження своїх міркувань у тексті.
- ✓ *Озирнула себе Весна і побачила, що її зелені черевички старими човганцями стали, що її пишна зелена сукня в ганчір'я починала перетворюватися, а такою чи ж можна називатися царицею світу?*

- ✓ ...заплакала Зеленокоса; повернулася вона і поплелася до Блакитного палацу. Поступово спадала з краси, гасли очі її величезні й зелені і блідло лице. Тоді махнули довгими руками Сні й почали літати довкола, майнули білими сувоями, потяглися за Зеленокосою аж до її Зеленої зали.
- ✓ Придивилася Золотокоса до Літа — сумна усмішка забриніла на її вустах: голуба сестрина сукня перетворювалася на ганчір'я, а босі ноги аж потемніли. Очі зморено дивилися, а довкола неї вже почали стрибати, вигинатися, пританцьовуючи, худі високі Тіні, мали вони довгі руки, а пальці у них — як пачки. Називалися ці Тіні Снами, і розстеляли вони покоем прозорі полотниська, щоб загорнути Синьокосу і забрати її в країну своїх казок.

- Чи сняться тобі сни? Які найчастіше?
- У літературі митці нерідко звертаються до мотиву сну? Як ти вважаєш, чому? Відповідь на це питання можна прочитати в підручнику.
- У яких творах тобі вже траплявся мотив сну?
- Поміркуй, чому відбувається зміна пір року? Звернися до інтернет-джерел і перевір, чи маєш ти рацію.

6. Хвилинка творчості.

- У казці «Чотири сестри» через слабкість однієї із сестер порушується зміна пір року, що призводить до великих проблем. А що могло б статися з нашою планетою, якби пори року справді помінялися місцями? Напиши коротке фентезі, есе або намалюй комікс.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Обміняйся із сусідом картками оцінювання. Оціни роботу товариша.

Ім'я та прізвище _____

- Активно працював/працювала _____
- Вносив/вносила вдалі пропозиції _____
- Допомагав/допомагала іншим _____
- Узагальнював/узагальнювала думки _____

Всього балів _____

- Поміркуй, хто відповідальний за природні катаклізми: наводнення, урагани, пожежі тощо? Коли в природі панує гармонія?
- Чи панувала сьогодні гармонія в нас на уроці?
- Як ти вважаєш, без чого неможлива гармонія в родині?

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Виконай одне із завдань.
- 1. Об'єднайся в групу з товаришами. Обери найцікавіший, на вашу думку, епізод казки, напиши до нього сценарій і розіграй у класі.
- 2. Створи мультфільм за казкою «Чотири сестри».

УРОК 16

Тема уроку. Осмислення символічного змісту казки-притчі «Чотири сестри»
Мистецький контент (МК): барельєф скульптора Габріеля Красуцького на будинку «Пори року» (м. Львів)

Очікувані результати: учень/учениця збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності літературної казки; висловлює в усній формі власні почуття, враження, викликані вивченою казкою, своє ставлення до зображених у творі людей, подій, ситуацій, явищ тощо; висловлює свої міркування про здобутий естетичний досвід

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; презентація власного медіапродукту; робота з цитатним матеріалом

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: картки самооцінювання; ілюстрація до твору «Снігова королева»; зображення барельєфів Габріеля Красуцького на будинку «Пори року» у Львові.

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Перевірка знань учнів.

- Учні презентують свою роботу (за вибором):
- ✓ Інсценізація епізодів казки «Чотири сестри» за власним сценарієм
- ✓ Презентація власного мультфільму

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Пригадай, що тобі відомо про символи?
- Які символи України ти знаєш?
- Що символізують кольори на прапорі України?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. *Оголошення теми уроку.*

2. *Цілевизначення та планування*

- Прочитай уважно тему уроку й продовж речення:
 - Я знаю...
 - Я хочу дізнатися...

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. *Кольорові асоціації.*

- Який твій улюблений колір?

- Чи може колір впливати на настрій? Аргументуй відповідь.
- Відомо, що кольори мають символічне значення. Чорний та білий вважаються класичними в мистецтві. Що, на твою думку, символізують ці кольори? Назви персонажа твору чорного кольору. Що він символізує у творі?
- Прочитай уривок. Чи асоціюється в ньому білий колір із чистотою і світлом? Чому? Чи можуть сприйматися кольори по-різному, залежно від ситуації?

Вони підійшли до вікна, але не побачили світу: все було білими мухами покрите. Крутилися ті мухи в повітрі, випадали з неба, як з дірявого міха, клалися на землю — мільйони їх лежало мертвих долі. Виростали в горби, у велетенські крижані тороси — насувалися на Блакитний палац зусібіч.

- Із чим асоціюється зелений колір? Що, на твою думку, символізують синій та золотий кольори?

➤ **Це цікаво.** **Білий** – символ невинності, чистоти й радості. Він нейтральний, у ньому – чарівна сила денного сонячного світла, спорідненість із Божественною силою.

Золотий – символ святості. Він також символізує Сонце і багатство. Золотий колір має бути чистим, а багатство – духовним.

Зелений – символ природи і молодості; він «міст» між двома протилежними кольорами веселкового спектру – гарячим червоним і холодним синім. А тому виступає кольором надії та злагоди, миру і спокою.

Голубий – близький за духом синьому кольору, символізує благородство, ніжність і вірність, легкий сум через розуміння конечності прекрасного і неповторного в людському житті та недосяжності вічного, як недосяжна небесна блакить.

Синій – символ вірності, задуми, довір'я й нескінченності. Як нескінченними бачаться морська далечінь і небесна глибина. Він настільки серйозний, що аж холодний. У ньому – і барви моря, і прохолода землі.

- Якими порами року опікуються Білокоса, Зеленокоса, Синьокоса та Золотокоса сестри?
- Отже, сестри символізують чотири пори року.

2. Поміркуй.

- Чи є, на твою думку, у казці ще якісь символічні предмети, явища тощо? Які?
- Яка роль дзеркала у творі? Пригадай твори зарубіжної літератури, у яких теж дзеркало відіграло ключову роль.

➤ **Довідка.** Дзеркало як поверхня, що відображає, може символізувати світло, божественний розум, а також щирість. Чисте, незаплямоване дзеркало здатне правильно відобразити істину, тому воно означає мудрість, знання, чистоту душі, просвітлення, а покрите пилом — незнання. Подібно до дзеркала, розум людини повинен бути чистим, щоб правильно відображати картину світу, відбивати без змін істинну реальність. Ясне чи тьмяне

дзеркало — алегорія стану людської душі. Дзеркало не лестить і нічого не приховує; воно може правдиво і безпристрасно відбити душу людини, яка прихована за зовнішнім образом.

3. У гості до казки.

- Розглянь ілюстрацію. Чи впізнаєш ти за нею казку зарубіжного автора?

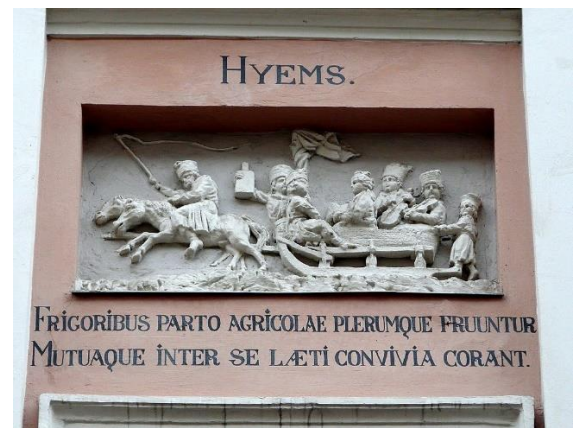

- Це казка Ганса Крістіана Андерсена «Снігова королева». Чи схожі Білокоса Зима і Снігова Королева? Які спільні й відмінні риси Золотоволосої та Герди ти б виокремив / виокремила?
- Чи нагадує твір «Чотири сестри» народну казку «Про лиху мачуху й дванадцять місяців»? Думку обґрунтуй.

4. Мандрівка Україною.

- Завітаймо до Львова – культурної столиці України. В історичному центрі міста побудовано кам'яницю «Пори року». На будинку є барельєфи (скульптурні композиції на площині), виконані близько 1882 року (за іншими джерелами — у 1860-х роках) скульптором Габріелем Красуцьким. Чи впізнаєш ти пори року за цими скульптурними композиціями?

➤ *Довідка.* 1 – весна, 2 – літо, 3 – осінь, 4 – зима.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Заповни картку самооцінювання.

Джерело http://vidkritiuroki.blogspot.com/2015/12/blog-post_32.html

- Які висновки можна зробити після вивчення казки «Чотири сестри»?

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Повтори вивчену тему «Народні й літературні казки». Підготуй 2-3 питання до літературної вікторини за вивченими творами та їх авторами.

УРОК 17

Тема уроку. Контрольна робота №1. Тестові завдання. Розділ «Народні й літературні казки»

Очікувані результати: учень/учениця демонструє знання з теми, виконує завдання різних типів

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; самостійна робота

Тип уроку: перевірка знань

Обладнання до уроку: роздатковий матеріал (авторський тест, розміщений на платформі Classtime)

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- IV. Перевірка знань учнів.
- V. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

✓ *Літературна вікторина. Естафета.*

- Постав питання, які ти підготував, однокласникам. Передай естафету наступному учневі.

III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. *Оголошення теми уроку.*

2. *Цілевизначення та планування.*

- Продовж речення:
 - Сьогодні на уроці я...
 - Мені вдасться якнайкраще...
 - Я маю можливість...

IV. Перевірка знань учнів.

Тест

- *Обери одну правильну відповідь(3 б).*

1. Обери визначення прислів'я

а) жанр фольклору, короткий, ритмічно організований вислів з повчальним змістом

б) жанр фольклору, стислий крилатий народний вислів

в) колективна словесна творчість певного народу

г) малий жанр фольклору, дотепне запитання, часто у віршованій формі, яке потребує відповіді

2. Обери рядок із приказкою

а) Життя прожити — не поле перейти.

б) В добрім житті кучері в'ються, в поганім — січуться.

в) Аби день до вечора.

г) Не знаючи броду, не лізь у воду.

3. Хто такий Іван Федоров?

- а) український казкар
- б) український байкар
- в) український першодрукар
- г) український ілюстратор

4. Перенесення властивостей та характеристик одного предмета чи явища на інший для кращого відображення образу...

- а) метафора
- б) епітет
- в) алегорія
- г) гіпербола

5. Авторський художній твір у прозовій чи віршованій формі, часто заснований на фольклорних джерелах, але відзначається оригінальністю...

- а) акровірш
- б) загадка
- в) літературна казка
- г) народна казка

6. Притча — це...

- а) невеличка оповідка з глибоким повчальним змістом, яка містить якусь моральну настанову в алегоричній (прихованій, непрямій) формі.
- б) опис зовнішності персонажів художніх творів
- в) авторський художній твір у прозовій чи віршованій формі, часто заснований на фольклорних джерелах
- г) те, чого немає насправді, у реальності; щось вигадане, витворене уявою, фантазуванням людини

• Установи відповідність (б б).

7. Поєднай твір і його жанр.

1) "Яйце- райце"	а) народна казка
2) "Лелія"	б) літературна загадка
3) "Бачить-не бачить"	в) народна загадка
4) Що росте догори коренем?	г) літературна казка

8. Поєднай автора та його твір.

1) "Фарбований Лис"	а) Іван Франко
2) "Лелія"	б) Леся Українка
3) "Котилася тарілочка"	в) Леонід Глібов
4) "Яйце-райце"	г) народ

9. Поєднай твір і його персонажа.

1) "Яйце-райце"	г) Змія
2) "Лелія"	
3) "Фарбований Лис"	
4) "Котилася тарілочка"	
- а) Нічка темна
 - б) Павлусь
 - в) Мавпа Фрузя

10. Дай розгорнуту відповідь на питання (3 б.)

- Чи завжди в казках добро перемагає зло? Відповідь ілюструй прикладами з вивчених творів.

V. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Продемонструй картку з тим смайликом, який відображає твої успіхи сьогодні.

- я молодець

- я можу працювати краще

- я потребую допомоги

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Проаналізуй, як, на твою думку, ти впорався з контрольною роботою. Підготуй мініпроект за тими питаннями, які викликали труднощі.

УРОК 18

Тема уроку. Легенди українців. Спільне та відмінне в народних казках і легендах. Ознаки фантастичного в легендах. Види народних легенд.

Теорія літератури (ТЛ): легенда (поглиблення поняття)

Очікувані результати: учень/учениця уважно слухає легенди, інформацію про спільне та відмінне в народних казках і легендах, їх ознаки та види; стисло переказує зміст легенд; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого навчального матеріалу; розрізняє види народних легенд та їх ознаки в порівнянні з народними казками; формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого повідомлення про легенди

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; створення графічних і візуальних засобів передачі інформації (порівняння легенд із казками), виразне читання легенд; переказ (близько до тексту, стисло, вибірково); самостійний добір і презентація легенд рідного краю

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: покликання на мультфільм «Львів»
https://youtu.be/lIPWUJD2a74?list=PL2CyjLc5zvHUmKhDDanMRDzwCCrKsI_XP

покликання на мультфільм «Українські легенди».

<https://youtu.be/aGcCcRTrvxI>

покликання на аудіозапис легенди «Берегиня»

https://www.youtube.com/watch?v=164kUpeVE3g&ab_channel=%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C

покликання на 2 серію мультсеріалу «Моя країна Україна»

https://youtu.be/dCJZDpAL_Uc

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- IV. Опрацювання навчального матеріалу.
- V. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

- II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- У давні часи людству багато що було незрозумілим та невідомим: чому світить сонце, як відбувається зміна пір року, куди течуть ріки, звідки береться дощ тощо. Як ти вважаєш, як люди могли пояснити все це, коли наукових пояснень ще не існувало?

III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. *Оголошення теми уроку.*
2. *Цілевизначення та планування.*
 - **Незакінчене речення.**
 - Сьогодні я з'ясую...
 - Мені цікаво буде...
 - Я зможу поділитися з іншими...

IV. Опрацювання навчального матеріалу.

1. *Літературний словничок.*

- **Легенда** — це невелика оповідка про якісь події, людей, богів, походження географічних назв тощо, у якій правда поєднана з вигадкою.

Свою назву жанр «легенда» отримав від латинського слова *legenda*, що означає текст, який потрібно прочитати.

2. *Порівняй.*

- Які вивчені твори нагадує тобі жанр «легенда»?
- Як же не сплутати легенду з казкою? У цьому тобі допоможе схема (коло Венна), вміщена в підручнику. Розглянь спільне й відмінне у казці та легенді, обговори це із сусідом по парті.
- Розкажи однокласникам, що ти дізнався про легенду?

3. *Групування.*

- Як ти вважаєш, про що народ складав легенди?
- Звернися до підручника й прочитай, якими бувають легенди за тематикою.

- **Довідка.** Легенди можуть бути різної тематики:

- 1) походження назв міста чи села;
- 2) походження назв річок, озер, морів чи інших природніх об'єктів;
- 3) походження назв місяців, пір року;
- 4) рослинний або тваринний світ тощо.

- Створи в зошиті літературне гроно «Тематика легенд».

4. *Оживи легенду.*

- Перейди за покликанням та переглянь мультфільм «Українські легенди» <https://youtu.be/aGcCcRTrvxI>
- Допоможи персонажам мультфільму відшукати та оживити вкрадені легенди. Для цього перейди за покликанням у підручнику <https://is.gd/EosNGk> (або QR-кодом) і дізнайся багато цікавого про давньоруські міста. Що тобі здалося найцікавішим?

5. *Дослідник.*

- Чи відоме тобі походження назви твого села (міста)? Скористайся інтернет-джерелами. Якщо твоє село/місто має легенду, то озвуч її.

6. *Творча майстерня.*

- Завітаймо в гості до сучасного українського казкаря Сашка Лірника. Переглянь одну із серій мультсеріалу «Моя країна Україна» https://youtu.be/dCJZDpAL_Uc
- Чи важко, на твою думку, створити легенду?

- Переглянь ще одну серію мультсеріалу
https://youtu.be/lIPWUJD2a74?list=PL2CujLc5zvHUmKhDDanMRDzwCCrKsI_XP
- Про яке місто розповідає легенда в ньому?
- Напиши свою легенду про будь-яке відоме тобі місто України.

V. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Чи зміг/змогла ти реалізувати сьогодні на уроці все задумане?
- Що було найважчим?
- Що було найцікавішим?
- Що вдалося найкраще?

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Прислухай за покликанням легенду «Берегиня»

https://www.youtube.com/watch?v=164kUpeVE3g&ab_channel=%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C

2. Знайди інформацію про українські обереги (за бажанням).

УРОК 19

Тема уроку. Легенда «Берегиня» (за С. Плачиндою). Протистояння добра і зла. Символічні образи в легенді. Утілення образу Берегині в різних видах народного мистецтва

Мистецький контент (МК): Олег Шупляк «Берегиня», «Нічна Берегиня», «Під покровом», «Хранителька»; декоративно-прикладне мистецтво: символи Берегині на вишиванках, писанках

Очікувані результати: учень/учениця стисло переказує зміст легенди; розповідає про власний емоційний стан під час сприймання художнього твору; читає виразно народну легенду; співвідносить зміст сприйнятого тексту народної легенди з історичним і культурним контекстом; характеризує порушені в легенді проблеми; формулює тему та основну думку легенди; виокремлює патріотичні мотиви в легенді; представляє текстову інформацію з прочитаного твору, використовуючи різні способи і засоби візуалізації його змісту

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; переказ (близько до тексту, стисло, вибірково); аналітико-синтетична робота над текстом твору: визначення теми, основної думки, елементів композиції і сюжету; характеристика героїв твору

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: покликання на мультфільм «Моя країна Україна»

<https://youtu.be/ifNcGGPm->

[IM?list=PL2CyjLc5zvHUmKhDDanMRDzwCCrKsI_XP](https://youtu.be/ifNcGGPm-IM?list=PL2CyjLc5zvHUmKhDDanMRDzwCCrKsI_XP)

покликання на відео «Неопалима купина»

https://www.youtube.com/watch?v=qqzxxkON043k&ab_channel=%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C

покликання на відеопрезентацію «Рослини – символи України»

https://www.youtube.com/watch?v=TQiFEDtZUdQ&ab_channel=%D0%A1%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%9C%D1%83%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%BA

покликання на сайт музею в с. Легедзине

<https://ua.elemapuzatko.com/muzej-lehedzine/>

ілюстрації, фото; репродукції картин Олега Шупляка

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- IV. Опрацювання навчального матеріалу.
- V. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Чи знаєш ти, що означає слово «оберіг»?
- Які українські обереги тобі відомі? (випереджувальне завдання за бажанням)

➤ **Це цікаво.** Обереги – наші прадавні добрі символи-захисники, знаки віри у вище заступництво. Символи-обереги втілювались у побутових речах, їх шанували, про них складала легенди.

- **Зелені обереги України:** калина, верба, мальва, ружа, півонія, барвінок, ромашка.
- **Птахи:** лелека, ластівка, зозуля.
- **Вишита сорочка.** Давні узори мали оберігати людину "від лихого ока" та чорних і злих духів. Цій меті слугували й мережки на кінцях рукавів та горловині.
- **Намисто.** За українським звичаєм, кожна дівчина й жінка постійно носили намисто, особливо коли виходили на люди. Що пишнішим, барвистішим, із більшою кількістю разків було намисто, тим магічнішим вважалося.
- **Оберіг вірності й любові – вишитий рушник.** Оберіг української родини. І у горі, і у радості він завжди поряд. Рушник передавався з роду в рід. Батьки, які отримали рушники від своїх батьків, берегли їх як реліквію не тільки для дівчат, а й для хлопців і не віддавали їх нізащо з рідної хати. Рушник характеризував працьовитість, майстерність і охайність господині та її дочок. А виряджаючи в далеку путь-дорогу батька чи сина, чоловіка чи коханого, мати, дружина чи наречена давали їм хлібину, сіль та жменьку рідної землі, загорнуті в найкращий рушник-провідник.
- **Лялька-мотанка – берегиня та богиня.** Найдавніший зразок оберега – жіноче божество, берегиня-ляля (тобто "земля", "богиня землі", "охоронниця"). Берегиня – мати всього живого, захисниця людини, природи та добра, охоронниця дому. Ляльку-берегиню створили понад 5 тисяч років тому. Це не просто дитяча іграшка, це витвір мистецтва.
- **Писанка - оберіг, символ життя.** З давніх-давен люди звертаються до Бога з молитвою, здіймаючи руки до неба, благаючи захистити від лиха та зла. Тому рука, розкрита долоня стала символом захисту. Охоронцем домашнього вогнища завжди вважався вуж, а оберегом господи від грому і пожежі – півень. Найсильнішою захисницею всього живого є Мати-Берегиня. Люди малювали її зображення на стінах житла, вишивали, ліпили з глини. Але найбільшу силу ці обереги мають, якщо їх написати на білому яйці. Вважали, якщо в кожній сім'ї будуть писати писанки з такими символами, то сім'ю минатимуть біди.

III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. *Оголошення теми уроку.*
2. *Цілевизначення та планування.*
 - **Незакінчене речення.**
 - Мені вже відомо...
 - Мені буде цікаво...

IV. Опрацювання навчального матеріалу.

1. *Мандрівка Україною.*

- Переглянь наступну серію мультфільму «Моя країна Україна».

<https://youtu.be/ifNcGGPm->

[IM?list=PL2CujLc5zvHUmKhDDanMRDzwCCrKsI_XP](https://youtu.be/ifNcGGPm-IM?list=PL2CujLc5zvHUmKhDDanMRDzwCCrKsI_XP)

- Чим відоме село Легедзине?
- Що зберігається в музеї?
- Чи важливо знати свою історію? Чому?
- Чим цінні обереги?

➤ *Довідка.* Легедзине – старовинне село в Черкаській області. Відоме воно не тільки унікальним Музеєм трипільської культури. У селі знаходиться єдина в Україні сільська дитяча кіностудія «Мальва».

- Більше дізнатися можна, завітавши до Легедзине за покликанням <https://ua.elenapuzatko.com/muzej-lehedzine/>

2. *Цікава історія.*

- Повернімося у часи язичництва. У слов'ян були свої божества: Сварог, Білобог, Чорнобог, Мара, Берегиня тощо.
- **Сварог** у слов'янській міфології — прабог, бог неба, світла й вогню. Він небесний коваль, який викував Світ, населив Землю різними істотами та створив перших людей. Сварог — покровитель ковальства і шлюбу, головний бог творчої сили природи. Він викував перший плуг і першу шлюбну обручку, навчив людей користуватися вогнем, варити і кувати мідь та залізо, орати і сіяти, молоти зерно і пекти з нього хліб. (зображення 1)
- **Білобог** (дід) – головний бог добра. Один з найдавніших персонажів давньоукраїнської міфології. За повір'ям, творець землі, води, світла; батько Перуна; захисник людей від зла; господар Вирію та повелитель інших богів. Народні легенди зображують Білобога в постійній боротьбі з Чорнобогом (символ боротьби добра і зла). Перетворювався, згідно з повір'ям, у білого лебедя. (зображення 2)
- **Чорнобог** – бог древніх слов'ян, володар світу мертвих, править темними сутностями; бог темряви, ночі, зими, холоду, але водночас таємничості, ворожіння, марення, сну (зображення 3).
- **Берегиня (Оберега)** – старовинна богиня добра і захисту людини від усілякого зла. Це хатня богиня, яка захищає оселю, всю родину від від хвороб, лютого звіра, смерті тощо. Традиційне зображення Берегині – постать жінки із застережливо піднятими руками. Вона трансформувалася в малюнок тризуба, що довгі століття вшановувався як оберіг, а згодом став національним символом.

3. Робота в групах.

- Об'єднайся в групи з однокласниками. Виконай і презентуй завдання.

1 група. Розкажи про Сварога. Чого він навчав людей? Сварог розповідав чи показував, як і що робити. Чи доречно до цього епізоду прислів'я «Краще раз побачити, ніж сто разів почути»?

2 група. Чого вчила людей Берегиня? Пригадай та перекажи технологію виготовлення одягу. Із чим асоціюється білий колір у цьому епізоді? Чому? Чи схожа роль білого кольору в легенді «Берегиня» і казці «Чотири сестри» Валерія Шевчука (образ Білокосої)? Доведи свою думку.

«Ось годі вам, люди, ходити в диких шкурах. Треба ткати біле м'яке полотно та ходити в білій одяганці, як личить дітям Білобога. Я навчу вас, люди, як з конопель куделю робити, як нитку сукати, полотно ткати, як його вибілювати та вишивати».

3 група. Розкажи про Чернобога. Із чим асоціюється чорний колір у цьому епізоді? Чому? Чи можна ототожнити символіку чорного кольору в легенді «Берегиня» і казці «Чотири сестри» Валерія Шевчука (образ Чорного Птаха)? Доведи свою думку.

«Люди слухали й раділи. Та надходила ніч і страх виповзав на Землю з усіх штарин. Бо починала Земля трястись і гойдатися. То лютував Чернобог. Він шаленів, метався в своєму похмурому Підземному Царстві, несамовито гунав усім тулубом своїм у Землю, намагаючись її розвалити чи перевернути».

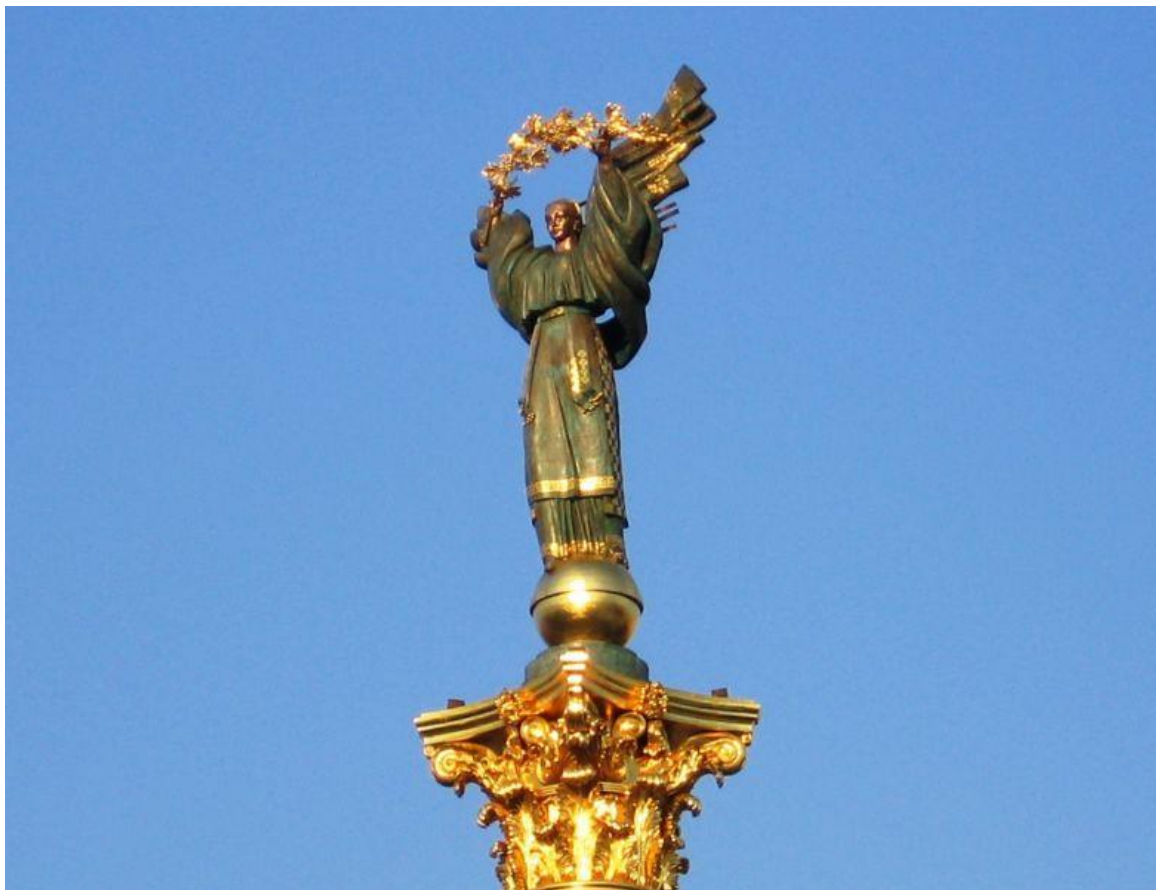
4 група. Опиши битву добра і зла у легенді. Хто уособлює добро, а хто зло? Чому Берегині з Білобогом вдалося подолати Чернобогове військо?

4. У гості до художника.

- Розглянь репродукції картин уже знайомого тобі українського художника Олега Шупляка. Опиши першу картину. Чому Берегиня зображена з піднятими руками?
- Друга картина називається «Хранителька». Чому, на твою думку, вона має таку назву?
- Який час доби зображено на третій картині? Що охороняє «Нічна Берегиня».
- На четвертій картині, яка називається «Під покровом», Берегиня своїми руками-крилами ніби закриває землю. Як ти вважаєш, від чого?

- У Києві на Майдані Незалежності одинадцять років тому встановлено Монумент Незалежності. Це колона, увінчана фігурою жінки (Берегині) з калиновою гілкою в руках. Як модель для статуї Берегині автор Анатолій Куц вибрав свою дочку, художницю зі світовим ім'ям Христину Катракіс. Чи можна стверджувати, що колона створена за образом давньоукраїнської Берегині? Чому?

5. Підсумуй.

- Про що розповідає легенда «Берегиня»?
- Чого навчає цей твір?

V. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Як ти оцінюєш свою роботу на уроці?
- Чому важливо знати історію свого народу, берегти його традиції? Що може трапитися, якщо нехтувати цим?

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Підготуй розповідь про символи Берегині на вишиванках, писанках. Відшукай інформацію в інтернет-джерелах, бібліотеці (за бажанням).

- Обов'язкові випереджувальні завдання:

1. Переглянь відеопрезентацію «Рослини – символи України» за покликанням

https://www.youtube.com/watch?v=TQiFEDtZUdQ&ab_channel=%D0%A1%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%9C%D1%83%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%BA

2. Послухай легенду «Неопалима купина»

https://www.youtube.com/watch?v=qqzxcONO43k&ab_channel=%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C

УРОК 20

Тема уроку. РЗМ. Складання власних легенд про рослини-обереги (письмово)

Мистецький контент (МК): Доменіко Фетті «Мойсей і палаючий кущ», Олег Шупляк «Сон Калини», «Обереги», «Тече вода з-під явора...»; декоративно-прикладне мистецтво: символи калини на вишиванках та інших побутових речах, керамічний півень, петриківський розпис

Очікувані результати: учень/учениця стисло переказує зміст легенди; створює за мотивами прочитаного письмову творчу роботу; збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; переказ легенди від імені одного з персонажів; самостійна письмова робота

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: покликання на відео

https://www.youtube.com/watch?v=-NYLCjmRIP0&ab_channel=%D0%A1%D1%96%D1%80%D0%B0T.%D0%90.

репродукції картин Олега Шупляка «Сон калини», «Тече вода з-під явора»; зображення петриківського розпису

покликання на відео «Прийом у запорожці»

https://www.youtube.com/watch?v=NRIZJkds6zw&ab_channel=%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8

покликання на відеопрезентацію про Запорізьку Січ та козаків

<https://www.youtube.com/watch?v=NsidAJbjcT8>

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

- II. Перевірка знань учнів.

- Розповідь про символи Березині на вишиванках, писанках.

- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Які рослинні обереги України тобі відомі? Що ти знаєш про них? (бесіда за випереджувальним завданням)

- Переглянь відео. Про яку рослину розповідає легенда?

https://www.youtube.com/watch?v=-NYLCjmRIP0&ab_channel=%D0%A1%D1%96%D1%80%D0%B0T.%D0%90.

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку.

2. Цілевизначення та планування.

- Розглянь тему уроку. Яку роботу, на твою думку, ти сьогодні виконуватимеш?
- Чи до снаги тобі створити власну легенду про рослину-оберіг? Аргументуй відповідь.

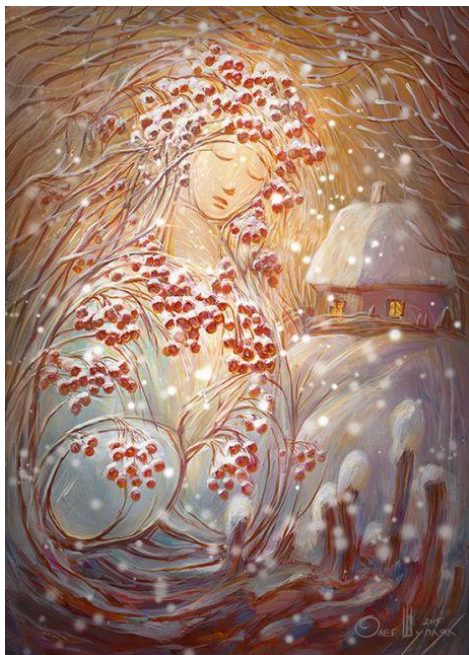
V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Мистецька галерея.

- Розглянь картину Олега Шупляка «Сон калини». Яку рослину-оберіг зобразив на ній художник? Чому автор назвав картину саме так?
- Друга картина – це робота італійського художника Доменіко Фетті «Мойсей і палаючий кущ». Що тобі відомо про неопалину купину? (випереджувальне завдання)

- **Це цікаво.** У літню пору цвіте одна з наших найкращих багаторічних рослин — ясенець, його ще називають неопалимою купиною. Ця рослина насамперед відома своєю особливою властивістю горіти і не згорати. На її стеблах і листках є дрібнесенькі пухирці, які виробляють ефірні олії. Сонячної і безвітряної днини виділяється дуже багато ефіру, тож якщо запалити біля рослини вогонь, ефір спалахує, і перед нашими очима постає дивовижне видовище: здається, що кущ палає жовтими і синіми вогниками. Ефір швидко згорає, а рослина при цьому не страждає.

Неопалима Купина — палаючий кущ, що не згорає, в якому Бог з'явився Мойсеєві (біблійній особі). Мойсей погнав овець біля Божої гори, побачив він ангела, що з'явився у вогненному кущі. Коли Мойсей підійшов до куща, щоб подивитися, чому кущ горить вогнем, але не згорає, то вже Бог покликав до нього з палаючого куща, закликавши вивести народ Ізраїлю з рабства Єгипту в обітовану землю.

- Два інші зображення – це зразки петриківського розпису. Які квіти-обереги ти на них впізнаєш?

➤ **Довідка.** **Петриківський рózпис** – українське декоративно-орнаментальне народне малярство, яке зародилося на Дніпровщині в селищі Петриківка, звідки й походить назва цього виду мистецтва. Походження петриківського розпису пов'язують з козацтвом і заселенням Дніпровщини вихідцями з Полтавщини, Слобожанщини та Поділля. Традиція прикрашати оселю та одяг декоративними петриківськими розписами зародилася в Україні задовго до появи християнства. Люди вірили, що в красивих орнаментах криється магічна сила, яка захищає господарів від злих сил та негараздів. Ось чому петриківськими розписами у якості оберегів часто розписували зброю та курені запорозькі козаки. У 2013 році унікальне мистецтво внесли до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

2. Мозковий штурм.

- Поміркуй над тим, яким має бути алгоритм дій при написанні легенди? (учні озвучують думки, вчитель записує)

- **Орієнтовна пам'ятка.**

1. Визнач тему, основну думку легенди.
 2. Пригадай побудову твору: зачин, основна частина, кінцівка.
 3. Легенда повинна містити всі ознаки жанру.
 4. У ній обов'язково мають бути незвичайні, фантастичні елементи.
 5. Невеликий обсяг роботи.
 6. Віршована або прозова форма.
- 3. Самостійна письмова робота.**

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Чи зміг/змогла ти реалізувати сьогодні на уроці все задумане?
- Що було найважчим?
- Що вдалося найкраще?

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Переглянь відео «Приєм у запорожці»
https://www.youtube.com/watch?v=NRIZJkds6zw&ab_channel=%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8
або прочитай твір за підручником.
2. Переглянь відеопрезентацію про Запорізьку Січ та козаків
https://www.youtube.com/watch?v=NsidAJbjcT8&ab_channel=%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D0%9F%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%B0

УРОК 21

Тема уроку. Народні перекази як вияв історичної пам'яті українців. «Прийом у запорожці». Мотив національної пам'яті про запорожців – оборонців рідної землі, їхній гумор. Портрет запорожця

Теорія літератури (ТЛ): народний переказ

Мистецький контент (МК): історико-культурний комплекс «Запорозька Січ» Національного заповідника «Хортиця» (головний архітектор В. Г. Стефанчук); образотворче мистецтво: Микола Пимоненко «У похід», Опанас Сластіон «Проводи на Січ», Сергій Васильківський «Козаки в степу»; декоративно-прикладне мистецтво: Н.Ісупова «Фляга «Козацька чайка»

Очікувані результати: учень/учениця вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого навчального матеріалу; читає виразно народний переказ, стисло переказує його зміст; розповідає про власний емоційний стан під час сприймання художнього твору; співвідносить зміст сприйнятого тексту народного переказу з історичним і культурним контекстом; характеризує порушені в народному переказі проблеми; формулює тему та основну думку народного переказу; виокремлює патріотичні мотиви в народному переказі; створює за мотивами прочитаного власний медійний продукт

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; переказ (близько до тексту, стисло, вибірково); аналітико-синтетична робота над текстом твору: визначення теми, основної думки, елементів композиції і сюжету; характеристика героїв твору; створення візуального медіапродукту до прочитаних творів

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: репродукції картин Миколи Пимоненка «У похід» та Опанаса Сластіона «Проводи на Січ»; фото історико-культурного комплексу «Запорозька Січ» Національного заповідника «Хортиця»; покликання на відеозапрошення фронтмена українського рок-гурту «Антитіла» до Національного заповідника Хортиця

<https://www.facebook.com/watch/?v=3819527248063078>

покликання на відео «Гопак»

https://www.youtube.com/watch?v=sEvDJ-4lehQ&ab_channel=%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%96%D0%B9%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%BE%D1%82%D0%BA%D1%96%D0%BD

покликання на відео бойового мистецтва «Герць»

https://www.youtube.com/watch?v=a0w-FEFyANI&ab_channel=Roman%D0%93%D0%B5%D1%80%D1%86%D0%ACKovalchuk

покликання на аудіокнигу «Повість минулих літ»

https://www.youtube.com/watch?v=HLsgsoYSA4k&ab_channel=%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- IV. Опрацювання навчального матеріалу.
- V. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

- ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Що ви знаєте про Запорозьку Січ та запорожців? (випереджувальне завдання)

III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. *Оголошення теми уроку.*
2. *Цілевизначення та планування.*

- **Незакінчене речення.**
 - Я вже знаю...
 - Я можу поділитися з іншими...
 - Я хочу дізнатися...

IV. Опрацювання навчального матеріалу.

1. *Порівняй.*

- Ти вже знаєш зміст твору «Прийом у запорожці». Чим відрізняється народний переказ від легенди?

- **Довідка.** Переказ – це усний переказ давньої реальної історії або повчальної притчі. Легенда – це художній вимисел на основі подій, що відбувалися в далекому минулому. У переказі зберігається відносна достовірність фактів. У легенді переважає вимисел.

2. *Літературний словничок.*

- **Народний переказ** — це оповідка про визначні історичні події та їхніх героїв. Хоча за змістом переказ нагадує легенду, у ньому менше казково-фантастичних елементів та інакомовності (алегоричності).

3. *Сюжетний ланцюжок. Робота в парах.*

- Попрацюй у парі із сусідом. Створи сюжетний ланцюжок.
 - Запорозьці кличуть на Січ хлопця (експозиція) – козаки велють варити кашу (зав'язка) – козаки не йдуть до звареної каші; нерозторопний хлопець плаче – він не козак; інший хлопець двічі кличе козаків, козаки не йдуть (розвиток дії) – інший хлопець сам їсть зварену кашу (кульмінація)– його приймають у запорожці (розв'язка).

- Перекажи за ним текст твору.

4. *Словесне малювання.*

- Намалюй словесний портрет обох хлопців. На кого ти хотів би бути схожим?

5. Мандрівка Україною.

Переглянь відеозапрошення фронтмена українського рок-гурту «Антитіла» до Національного заповідника Хортиця <https://www.facebook.com/watch/?v=3819527248063078>

де в 2009 році було відкрито історико-культурний комплекс «Запорізька Січ». Це унікальний проєкт, що відтворює образ козацької столиці й атмосферу часів козацтва. Тут зібрано найцікавіші елементи архітектури, культури, побуту запорозьких козаків. Січ на Хортиці побудована за образом справжньої Січі у зменшеному вигляді. Головний архітектор комплексу - В. Г. Стефанчук.

6. Мистецька галерея.

- Розглянь дві картини українського художника. Що ти бачиш?
- Це картина Опанаса Сластіона «Проводи на Січ».

➤ **Це цікаво.** Обряди прийому та посвяти в козаки мали характер військових дій. Спочатку йшла перша фаза цієї своєрідної ініціації – хлопець відокремлювався від громади та йшов у світ. Супроводжувалось це відповідними обрядами – майбутній запорожець проводився «на той світ». Коли майбутній воїн приходив на Січ, він також проходив обряди, тільки вже прийому. Вони включали урочисту присягу товариству на вірність та прийняття православ'я у випадку, якщо хлопець був іншої віри. Отримавши статус «молодика», він навчався військової справи, знайомився з правилами повсякденного життя в громаді та поведінки справжнього козака. На цей період молодика всіляко принижували, підкреслювали його залежний стан. Так проходила друга фаза як перехідна до наступної. Стати козаком-запорожцем було не так уже й легко: іспит міг бути з вживання доволі бридкої їжі, їзди на дикому коні. До іспиту могло входити завдання пройти над Дніпровою кручею напідпитку по колоді або пропливти на човнах по Дніпру, випробувалась винахідливість юнака тощо. Коли ініціація вважалась успішно пройденою, новий козак був прийнятий до одного з куренів Січі й приймав нове ім'я – це означало його нове народження вже не як простої людини, а як січового козака.

- Друга картина – це робота Миколи Пимоненка «У похід». Подивися уважно, що зображено на цій картині?

➤ **Це цікаво.** Збираючись у похід, козаки мали суворо дотримуватися певних ритуальних дій, серед яких прощання з батьками, шанування старших та церкви, а також молитва. У молитвах закликали на поміч Господа Бога, Матір Божу, архангелів Михаїла та Гавриїла і все небесне воїнство, усіх святих, зверталися до Чесного Хреста Господнього й Ангела-хранителя, який мав надавати силу і мужність, попутний вітер на морі, рятувати від бурі і від великих хвиль, а особливо наганяти жах і страх на ворогів,

послаблювати їхню силу. Перед вирушенням у похід козаки заготовлювали обереги (хустину, рушник, хрест, жменьку рідної землі), що мали принести їм непереможність та удачу в бою.

- Переглянь два відео. Перше - це народний український танець «Гопак». У другому – бойове мистецтво козаків. Порівняй їх. Чи є щось у них спільного?

https://www.youtube.com/watch?v=sEvDJ-4lehQ&ab_channel=%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%96%D0%B9%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%BE%D1%82%D0%BA%D1%96%D0%BD (дивитися епізод з 1 до 2.30 хв)

https://www.youtube.com/watch?v=a0w-FEFyANI&ab_channel=Roman%D0%93%D0%B5%D1%80%D1%86%D0%ACKovalchuk (переглянути епізод)

- **Довідка.** Гопак – бойовий танець, народжений у бою. Кожен його рух – це бойовий удар ногами з різних позицій, навіть сидячи. Це так звана кругова оборона. Коли козаків оточували, вони утворювали коло – хоровод, у якому один міцно тримав інших, і вирвати людину з хороводу практично неможливо. Доки в хороводі двоє по боках тримають одного, той один відриває ноги від землі і б'є ворога обома ногами. Без шабель у руках ці елементи танцю для більшості людей не зрозумілі. Якщо танцюристу дати в руки шаблю, танок стає відразу зрозумілим. Танцюрист перетворюється на небезпечного воїна, який косить ворогів шаблями навколо себе десятками.

7. *Сторітелінг.*

- Переглянь відео (перші 3 хв). Напиши коротеньку історію про козаків на основі всіх здобутих знань.

https://www.youtube.com/watch?v=IOZWSay6bGs&ab_channel=%D0%A121%D0%A1

V. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. *Рефлексія. Самооцінювання.*

- Що найбільше тобі запам'яталося сьогодні?
- Перекажи зміст твору «Прийом у запорожці» одним реченням.
- Який висновок із переказу можна зробити?

2. *Оцінювання.*

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Об'єднайся з однокласниками в групу. Створи мультфільм за прочитаним переказом. Для цього обери один із варіантів роботи:
 - а) намалюй ілюстрації до кожного абзацу твору або в зошиті, або в додатку в смартфоні; озвуч малюнки (запиши відео зі своїми коментарями);
 - б) зроби з пластиліну чи полімерної глини фігурки персонажів та розіграй сюжет переказу на камеру смартфона.

- Прослухай уривок із аудіокниги «Повість минулих літ» про заснування Києва за покликанням

https://www.youtube.com/watch?v=HLsgsoYSA4k&ab_channel=%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%A7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8

УРОК 22

Тема уроку. Літописні оповіді. «Повість минулих літ»: «Три брати – Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь» (у переказі В. Близнеця). «Повість минулих літ» – перший історичний твір на землях Київської Русі, пам'ятка XII ст., основа українського літописання.

Теорія літератури (ТЛ): літопис

Мистецький контент (МК): ілюстрації до «Повісті минулих літ» (художник-ілюстратор Георгій Якутович); Артур Орльонов «Хрещення України-Русі»; скульптура: Василь Бородай, пам'ятний знак «Засновникам Києва» (м. Київ); Фрідріх Согоян, пам'ятник Нестору-літописцю (м. Київ), Марко Антокольський, скульптура «Нестор Літописець»; графіка: графіка «Кий, Щек, Хорив та сестра їх Либідь» Олександра Данченка

Очікувані результати: учень/учениця вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого навчального матеріалу; формулює запитання, щоб уточнити розуміння змісту літописного оповідання, почутого повідомлення про нього; читає виразно літописне оповідання, стисло переказує зміст; формулює тему та основну думку літописного оповідання; формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу літописної оповіді про історичне минуле українського народу щодо художнього переосмислення історичних подій та образів; представляє текстову інформацію з прочитаного твору, використовуючи різні способи і засоби візуалізації її змісту

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; переказ (близько до тексту, стисло, вибірково); аналітико-синтетична робота над текстом твору: визначення теми, основної думки, елементів композиції і сюжету; створення графічних і візуальних засобів передачі інформації; створення візуального медіапродукту до прочитаного твору

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: зображення пам'ятників Нестору-літописцю та засновникам Києва; ілюстрації сторінок «Повісті минулих літ»; покликання на літописне оповідання «Три брати – Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь»

https://www.youtube.com/watch?v=jb_OLEMTtzE&ab_channel=%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

- ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Перевірка знань учнів.

- Учні презентують свої роботи – мультфільми, створені за переказом «Прийом у запорожці».

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Чи знаєш ти, коли і як було засновано місто Київ?
- Чи був/була ти в Києві? А чи знаєш, кому встановлено цей пам'ятник, який знаходиться на набережній Дніпра?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. *Оголошення теми уроку.*
2. *Цілевизначення та планування.*

- Що тобі відомо з того, що ми сьогодні вивчатимемо?
- Що ти хочеш дізнатися?
- Чого можеш навчити інших?

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. *Поміркуй.*

- Розглянь у підручнику мем. То що ж означає «літо» в слові «літопис»?
- Поміркуй, із яких частин складається це слово?
- Що ж, на твою думку, означає слово «літопис»?

2. *Літературний словничок.*

- **Літопис** - це твір, у якому розповідь ведуть за роками. Тих, хто записував чи переписував літописи, називали літописцями.

3. *Мандрівка Україною.*

- Завітай до Києва. Це прадавнє місто оповите духом старовини й розкаже тобі безліч історій про сиву давнину нашої країни. Один із його оповідачів – Нестор-літописець, якого закарбував у камені скульптор Фрідріх Соґоян.

Нестор-літописець – монах Києво-Печерської лаври, автор найдавнішого літопису України, укладеного на початку 12-го століття – «Повісті минулих літ». Цей твір є головним джерелом вивчення стародавньої історії України.

4. *Читання з позначками.*

- Прочитай уважно статтю підручника про «Повість минулих літ». Вибери ті відомості, які, на твою думку, є найважливішими. Створи літературне гроно за прочитаним.

5. *Проблемне завдання.*

- Як ти вважаєш, «Повість минулих літ» - художній чи історичний твір? Доведи. Для відповіді використовуй алгоритм з підручника:
 - Я вважаю, що ...
 - Оскільки ...
 - Наприклад, ...
 - Отже,...

6. *Подорож у минуле.*

- Уважно прослухай літописне оповідання «Три брати – Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь»

https://www.youtube.com/watch?v=jb_OLEMTtzE&ab_channel=%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%85%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D1%96%D0%B2%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C

7. У гості до художника.

- Завітай у гості до художника Георгія Якутовича. Розглянь сторінку із «Повісті минулих літ». Опиши, що/кого ти бачиш на зображенні?
- Що тобі відомо про засновника Києва? Чому столиця України має таку назву?
- Розкажи, у чому полягають заслуги інших двох братів та сестри Либідь?
- У якого племені князував їхній рід?
- Які ще слов'янські племена тобі відомі?

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Заверши речення.
 - Мені цікаво було...
 - Корисною була інформація про...

2. Оцінювання.

VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Виконай одне із завдань.
 1. Напиши сценарій до літописної оповіді й організуй проведення вистави в класі.
 2. Напиши оповідь про будь-яку історичну подію в дусі літописного твору.

УРОК 23

Тема уроку. Змалювання вчинків літописних героїв. Уславлення засновників Київської Русі. Героїчний зміст літопису, його сюжети в різних видах мистецтва (із резервних годин)

Мистецький контент (МК): ілюстрації до «Повісті минулих літ» (художник-ілюстратор Георгій Якутович); Артур Орльонов «Хрещення України-Русі»; скульптура: Василь Бородай, пам'ятний знак «Засновникам Києва» (м. Київ); Фрідріх Согоян, пам'ятник Нестору-літописцю (м. Київ), Марко Антокольський, скульптура «Нестор Літописець»; графіка: графіка «Кий, Щек, Хорив та сестра їх Либідь» Олександра Данченка

Очікувані результати: учень/учениця представляє текстову інформацію з прочитаного твору, використовуючи різні способи і засоби візуалізації його змісту; розповідає про власний емоційний стан під час сприймання художнього твору; формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу літописної оповіді

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; переказ (близько до тексту, стисло, вибірково); створення візуального медіапродукту до прочитаних творів; характеристика героїв твору

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: покликання на казку «Микита Кожум'яка» https://www.youtube.com/watch?v=1_da4eWsgRQ&ab_channel=%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.%D0%90%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%BE%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B8.%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.

зображення скульптури «Нестор Літописець» Марка Антокольського, графіки «Кий, Щек, Хорив та сестра їх Либідь» Олександра Данченка, ювілейних монет «900 років „Повісті минулих літ“», «Кий»

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
 - ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*
- II. Перевірка знань учнів.
 - Учні презентують роботи за вибором.
 - ✓ Вистава за літописною оповіддю.

- ✓ Власне літописне оповідання.

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Пригадай, у яких творах пояснюють походження назв міст і сіл?
- У деяких джерелах оповідь «Три брати — Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь» називають «Легендою про заснування Києва». Чи варто називати літописну оповідь легендою? Чому?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку.
2. Цілевизначення та планування.

- Заповни таблицю.

Я знаю	Я хочу дізнатися
Я вмію	Я хочу навчитися

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Мистецька галерея.

- Кого ти впізнаєш на зображеннях?

- На першому зображенні – скульптура «Нестор Літописець». Автор роботи Марко Антокольський. Друге зображення – це графіка «Кий, Щек, Хорив та сестра їх Либідь» Олександра Данченка.

2. Робота в групах. Фоторепортаж.

- У ті давні часи, про які розповідає літопис, не було фотокамер, тому не збереглися й портрети засновників Києва. Якими ти їх уявляєш?
- Об'єднайся в групу з однокласниками. Намалюй «фото» одного з братів та їх сестру. Створи про кожного з них історію. Презентуй роботу.

1 група – Кий.

2 група – Щек.

3 група – Хорив.

4 група – Либідь.

3. Це цікаво.

- А ось такими зобразили Кия, Щека, Хорива та Либідь на ювілейних монетах. На першій монеті ти бачиш Кия. Це пам'ятна срібна монета номіналом 10 гривень, випущена Національним банком України. Монету введено в обіг у 1998 році. Вона належить до серії «Княжа Україна». Друга монета має назву «900 років „Повісті минулих літ“». Це срібна ювілейна монета номіналом 10 гривень, присвячена 900-річчю створення першого варіанту літопису «Повість минулих літ». Монету було введено в обіг 20 грудня 2014 року. Вона належить до серії Духовні скарби України.

4. Реконструкція.

- Віднови втрачені фрагменти уривків тексту.
І були три брати: один на ймення..., а другий —..., а третій —..., і сестра їх —.... ... сидів на горі, де нині узвіз Боричів, а ... сидів на горі, яка нині зветься..., а ...— на третій горі, через що і прозвана вона.... І збудували вони городок на честь свого старшого брата, й нарекли його....
Коли ж ... повертався, прибув на ... і уподобав місце, і збудував малий городок, і хотів осісти в ньому з родом своїм, та не дали йому навколишні мешканці. Отож і донині називають придунайці те городище... .

5. Я – письменник.

- Як завершується оповідання про заснування Києва?
- Напиши свою кінцівку твору.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Обери зірочку, якою ти оцінюєш свою роботу на уроці.

Джерело <https://kras-meria.in.ua/617.html>

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Повтори відомості про легенди, перекази, літописи.
2. Прослухай (прочитай) казку «Микита Кожум'яка»
https://www.youtube.com/watch?v=1_da4eWsgRQ&ab_channel=%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.%D0%90%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%BE%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B8.%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.

УРОК 24

Тема уроку. Олександр Олесь. «Микита Кожум'яка». Стисла розповідь про долю поета. Жанрові ознаки драми-казки за народними мотивами «Микита Кожум'яка»

Теорія літератури (ТЛ): драматичний твір, драма-казка

Мистецький контент (МК): образотворче мистецтво: ілюстрації до драми-казки «Микита Кожум'яка» (художники Петро Андрусів, Георгій Акулов); анімація: мультфільм «Микита Кожум'яка» (режисер-мультиплікатор Ніна Василенко), мультфільм «Микита Кожум'яка» (режисер-мультиплікатор Манук Депоян)

Очікувані результати: учень/учениця вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого навчального матеріалу; виокремлює жанрові ознаки драми-казки за народними мотивами; формулює запитання, щоб уточнити розуміння змісту драми-казки, почутого повідомлення про неї; читає виразно драму-казку, стисло переказує її зміст; характеризує порушені в драмі-казці проблеми; формулює тему драми-казки; виокремлює патріотичні мотиви в народному переказі

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; виразне читання драми-казки в особах; переказ (близько до тексту, стисло, вибірково); аналітико-синтетична робота над текстом твору: визначення теми, елементів композиції і сюжету; характеристика героїв; створення візуального медіапродукту до прочитаного твору

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: покликання на тест «Легенда. Переказ. Літопис» (авторський тест; питання вчитель може роздрукувати)
<https://www.classtime.com/library/question-sets/035eb5f4-fa4e-4fee-9481-f27773ea122e>

трейлер до українського мультфільму https://www.youtube.com/watch?v=-urnU6VOuZw&ab_channel=planetakino

покликання на анімаційний фільм «Микита Кожум'яка»
https://www.youtube.com/watch?v=iUIblK2zN8Q&ab_channel=FILM.UAGroup
ілюстрації до казок

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*
- II. Перевірка знань учнів.

✓ **Вправа «Правда чи неправда?»**

1. Легенда - це невелика оповідка про якісь події, людей, богів, походження географічних назв тощо, у якій правда поєднана з вигадкою.
2. Легенди трапляються різної тематики: походження назв міста чи села; походження назв річок, озер, морів чи інших природних об'єктів; походження назв місяців, пір року; рослинний або тваринний світ тощо.
3. Берегиня (Оберега) – старовинна богиня добра і захисту людини від усілякого зла.
4. Чорнобог-прабог, бог неба, світла й вогню.
5. Літопис— це оповідка про визначні історичні події та їхніх героїв.
6. Кий заснував поселення Києвець.
7. Автор літопису "Повість минулих літ" - народ.
8. Щек і Хорив - брати Кия.
9. На зображенні Нестор-літописець.

10. На зображенні - пам'ятник засновникам Львова.

11.«Берегиня» – це літописне оповідання.

12.«Прийом у запорожці» – народний переказ.

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Пригадай. Що називається казкою?
- Чи впізнаєш ти цього персонажа? Можливо, він тобі знайомий із прочитаної раніше казки?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. *Оголошення теми уроку.*

2. *Цілевизначення та планування.*

- Познайомся з темою уроку. Поміркуй, що тобі вже відомо, а що буде сьогодні новим?

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. *«Стілець».*

- Опрацюй статтю в підручнику про Олександра Олеса. Постав питання учневі, який зайняв місце на стільці перед класом (у центрі кола тощо; учень на стільці відповідає на питання від першої або третьої особи, його по черзі змінюють інші).

2. *Порівняй.*

- Прочитай уривки з двох творів. Що в них спільного? А чим вони відрізняються?
- *Ото прийшла черга вже й до дочки самого князя. Нічого робить, коли давали городяни, треба й йому давати. Послав князь свою дочку в дань*

змієві. А дочка була така хороша, що й сказати не можна. То змії її й полюбив. От вона до нього прилестилась та й питається раз у нього: — Чи є, — каже, — на світі такий чоловік, щоб тебе подужав? — Є, — каже, — такий — у Києві над Дніпром... Як вийде на Дніпро мочити кожні (бо він кожум'яка), то не одну несе, а дванадцять разом, і як набрякнуть вони водою з Дніпрі, то я візьму та й учеплюсь за них, чи витягне-то він їх? А йому байдуже: як поцупить, то й мене з ними трохи на берег не витягне. От того чоловіка тільки мені й страшно.

- **Дівчина**

*Сумний наш Князь, сумний наш Князь,
Лягли йому на чоло хмари,
Неначе ждуть нас знов удари,
Неначе знов орда знялась...*

- **Княгиня**

*Ах, я так серцем не боліла,
Коли орда в степах кипіла,
І він з мечем і на коні
Літав орлом між ворогами,
А кров червоними квітками
Цвіла на дикім бур'яні.
Тепер же я горю в огні, —
Невже віддати мушу Змію
Дочку мою, красу, надію,
Сама згубити її мушу?
Ах, краще б взяв мою він душу..*

- Перший уривок із народної казки «Кирило Кожум'яка», другий – із драми-казки «Микита Кожум'яка» Олександра Олеся.
- Ти вже знаєш ознаки казки. А сьогодні познайомишся з ознаками драматичного твору.

3. Літературний словничок.

➤ **Драматичний твір** — це твір, призначений для постановки на сцені.

Особливості драматичного твору:

- немає мови оповідача;
- події та характери розкриваються через розмови дійових осіб або їхні вчинки;
- герої розмовляють між собою за допомогою реплік;
- короткі портрети дійових осіб, зауваження автор / авторка приховує в ремарках, які в тексті завжди виділені іншим шрифтом;
- поділяється на дії.

➤ **Репліки** — висловлювання дійових осіб.

➤ **Ремарки** — авторські пояснення в драматичному творі.

➤ **Драма-казка** — це драматичний твір, у якому наявні ознаки казки (використання магічних чисел у виконанні, наприклад, трьох завдань чи зображенні чарівних героїв, наприклад, Змія).

4. Критичне читання.

- Прочитай початок драми-казки. Що подає автор перед сюжетом твору? Навіщо на початку твору перелік дійових осіб?
- Прочитай у парі за особами обраний тобою й сусідом епізод. Як називається твоє висловлювання?
- Відшукай у творі ремарки. Прочитай їх уголос.
- На скільки дій поділяється твір? Як називаються дії у цій драмі-казці?
- Чи легко читати такий твір? Аргументуй.
- Пригадай ознаки казки. Знайди їх у творі.

5. *Сторінками казки. Робота в групах.*

- **1 група.** Яку позицію щодо ситуації з донькою обирає княгиня? Відшукай у тексті підтвердження відповіді. Як ти ставишся до її слів: «*І не змагайся, і корись...*»? Чому? Які риси притаманні Княгині? Як називають людину, яка не вірить у краще?
- **2 група.** Чи підтримує позицію Княгині Дівчина? Ілюструй свою відповідь цитатами з твору. Прокоментуй слова Дівчини:
Чому ж увесь народ не встане
Страшного ката розп'ясти?!
Хай має він залізні руки,
Хай має безліч він голів,
Нехай страшні народні муки, —
А ще страшніш народний гнів.
Як ти можеш описати вдачу дівчини? Як називають людей, які у найгірших ситуаціях бачать хороше?
- **3 група.** Яке рішення приймає Князь після розмови з посланцем Змія? Як ти ставишся до таких дій керівника держави, батька? Прочитай вислів князя: «*Хто не бореться, той раб!*» Як ти його розумієш? Чи погоджуєшся із його думкою? Чому? Цей вислів можна назвати крилатим. Чому?
- **4 група.** Відшукай у творі репліки воєвод на нараді у Князя. Яка в них позиція щодо вимоги Змія? Чи прислухається князь до їх порад? Прокоментуй його репліку: «*Дуже ви допомогли...*» Що насправді мав на увазі Князь? Як ти розумієш вислів: «*В лихоліття всі до згоди*».
- **5 група.** Як поводить ся Князівна у небезпечній для неї ситуації? Чия доля турбує її більше – своя чи держави? Доведи це. Охарактеризуй дівчину.

6. *Кіноанонс.*

- Переглянь трейлер до українського мультфільму https://www.youtube.com/watch?v=-urnU6VOuZw&ab_channel=planetakino
- Чи відрізняється сюжет драми-казки Олександра Олеся від сюжету мультфільму? Як ти вважаєш, чому?

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. *Рефлексія. Самооцінювання.*

- Оціни свою роботу на уроці за шкалою від 1 до 12.
- Чи задоволений/задоволена ти сьогодні?
- Над чим варто попрацювати?
- Передай одним реченням зміст твору.

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

1. Переглянь анімаційний фільм «Микита Кожум'яка» за покликанням https://www.youtube.com/watch?v=iUIb1K2zN8Q&ab_channel=FILM.UAGroup (за бажанням)
2. Підготуй з однокласниками виставу за обраним уривком із твору.

УРОК 25

Тема уроку. ВЧ №2. Уславлення юного героя. Особливості мови твору «Микита Кожум'яка»

Теорія літератури (ТЛ): віршована мова

Мистецький контент (МК): образотворче мистецтво: ілюстрації до драми-казки «Микита Кожум'яка» (художники Петро Андрусів, Георгій Акулов); анімація: мультфільм «Микита Кожум'яка» (режисер-мультиплікатор Ніна Василенко), мультфільм «Микита Кожум'яка» (режисер-мультиплікатор Манук Депоян)

Очікувані результати: учень/учениця представляє текстову інформацію з прочитаного твору, використовуючи різні способи і засоби візуалізації його змісту; співвідносить зміст сприйнятого тексту драми-казки з історичним і культурним контекстом; розповідає про власний емоційний стан під час сприймання художнього твору; формулює основну думку драми-казки, висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу драми-казки щодо художнього переосмислення історичних подій та образів; виокремлює особливості мови твору; збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності з прочитаного твору

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; характеристика героїв твору; інсценізація драми-казки

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: ілюстрації до драми-казки «Микита Кожум'яка»; покликання на аудіозапис твору «Богатирська застава»
https://www.youtube.com/watch?v=UkY0tj--7kI&ab_channel=%D0%A3%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
 - ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*
- II. Перевірка знань учнів.
 - Інсценізація епізодів твору «Микита Кожум'яка».
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
 - Поділися враженням від перегляду анімаційного фільму «Микита Кожум'яка».
 - Чи таким ти уявляв Микиту, коли читав твір Олександра Олеся?

- Прокоментуй слова батька Микити з мультфільму: «Не суди про велич за розміром. Справжня сила в серці».
- То чи достатньо людині лише великої фізичної сили, щоб подолати зло?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку.

2. Цілевизначення та планування.

- Продовж речення.
- Ми говоритимемо про...
- Ми міркуватимемо...
- Я дізнаюся...
- Я навчуся...

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. Пізнайко.

- Чи знаєш ти щось про найсильніших людей України чи світу?
- **Це цікаво.** Іван Фёдорович Фірцак (*Кротон-Фірцак*; Іван Сила) — український борець, боксер, боєць вільного стилю, силач, артист цирку. 1928 року був визнаний найсильнішою людиною планети. Деякі силові трюки Івана Фірцака-Кротона досі ніхто не може повторити.
- Як ти вважаєш, Микита Кожум'яка – реальна людина чи вигаданий персонаж?
- Микита Кожум'яка — образ народного богатиря-змієборця, персонаж давнього народного епосу. Уперше зафіксований у «Повісті минулих літ».
- Зазирни до вікіпедії, відшукай інформацію про те, хто такий кожум'яка.
- Кожум'яка - давня, нині застаріла, професія людини, яка заготовлює сировину для виробів зі шкіри.

2. Вибіркове читання.

- Звернися до тексту твору. Прочитай виразно, як говорять про Микиту Кожум'яку його брати та батько? Чи можна це вважати характеристикою Микити?
- Прочитай в особах діалоги парубків та дідів з Микитою. Що відповів їм хлопець? Зверни увагу на мову головного героя:
*Ходять, лазять, заважають,
Від роботи одривають,
Хоч покинь та з двору йди...*
- Поміркуй, чому так неввічливо розмовляє Микита? Чи справді парубок пихатий? Знайди відповідь у тексті твору.
- Прочитай діалог дітей і Микити. Чому хлопець не відмовив дітям?

Дівчинка

*Князь, Княгиня і Князівна
Низько б'ють тобі чолом.
Налети орлом на Змія,
Вбий його своїм крилом.
Коли кращу від Князівни
Найдеш квітку навесні,
І коли темніше неба її віченьки ясні,
Коли є корали в морі,*

Червоніші уст її,
І коли від неї краще
Заспівають солов'ї, —
То не йди... Вона й не хоче.
Коли ж чуєш правду ти,
На двобій із лютим Змієм
Мушиш, лицарю, піти.
Все ти матимеш, що схочеш,
Зробить Князь для тебе все,
А вона тобі в дарунок
Власне серце принесе...

Микита

Скарбів, діти, я не хочу!
Що б робив я з скарбом тим?
Недосяжна зірка в небі,
Хоч вона і сяє всім.
Йдіть скажіть ясному Князю,
Що іду я на двобій,
Що поміряюсь я з гадом,
Хоч і дужий, кажуть, Змій.
Йдіть скажіть, що за хвилину
Я у Князя на дворі
Хочу спробувати силу,
А уранці — на горі.

Дівчинка

Низько б'єм чолом Микиті...
Ще не вмерла правда в світі,
Вогник віри не погас...

- Що означає «бити чолом»? Як називається такий вислів?
- Чим мова в цьому діалозі відрізняється від мови інших посланців? Знайди в уривку художні засоби: епітети, порівняння, метафори.
- Знайди картину четверту. Чому люди, які прийшли «дивитися на потіху», не намагаються визволити княгиню? А як би вчинив/вчинила ти?
- Виразно прочитай у особах сцену бою Микити зі Змієм. Чи легкою була перемога?
- Як славив народ переможця?

3. У гості до художника.

- Розглянь ілюстрації до драми-казки художника Петра Андрусіва. Кого ти на них бачиш? Чи відповідають ці зображення Микити Кожум'яки образу, який витворила твоя уява після прочитання твору Олександра Олеся?

- Створи хмару слів до образу Микити Кожум'яки (спільно на дошці або за допомогою застосування Mentimeter).

4. Поміркуй.

- Яка особливість мови драми-казки Олександра Олеся?
- Що надає мелодійності твору?
- Чим віршована мова, на твою думку, відрізняється від прозової?

5. Літературний словничок.

- **Віршована мова** – ритмічно організована мова з метою посилення її виразності й емоційності.
- **Рима** – співзвуччя закінчень у суміжних та близько розташованих словах.
- **Ритм** – це звучання, що утворюється впорядкованим повторенням складів.

6. Літературний практикум.

- Знайди в уривку слова, що римуються.

*Та там тебе чорти
Умить на вила схоплять,
Розірвуть, як хорти,
Або в смолі утоплять.*

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Намалюй смайлик, що відображає твої настрої після роботи на уроці.
- Чого навчає драма-казка Олександра Олеся?

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Виконай випереджувальні завдання.

1. Прослухай (прочитай за підручником) твір «Богатирська застава»
https://www.youtube.com/watch?v=UkYOtj--7kI&ab_channel=%D0%A3%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97
2. Відшукай в інтернет-джерелах цікаві факти про Сергія Плачинду (за бажанням)

УРОК 26

Тема уроку. Сергій Плачинда. «Богатирська застава». Стисла розповідь про письменника. Історична основа твору «Богатирська застава»

Теорія літератури (ТЛ): тема художнього твору, історичне оповідання (поглиблення поняття)

Мистецький контент (МК): ілюстрації до збірки С. Плачинди «Київські фрески» (художник-ілюстратор О. Мезенцев)

Очікувані результати: учень/учениця уважно слухає інформацію про історичне оповідання, його автора; вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого навчального матеріалу; формулює запитання, щоб уточнити розуміння змісту історичного оповідання, почутого повідомлення про нього; читає виразно історичне оповідання, стисло переказує його зміст; характеризує порушені в історичному оповіданні проблеми; співвідносить зміст сприйнятого тексту історичного оповідання з історичним і культурним контекстом; виокремлює жанрові ознаки історичного оповідання, формулює тему; виокремлює патріотичні мотиви в історичному оповіданні

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; виразне читання історичного оповідання; переказ історичного оповідання (близько до тексту, стисло, вибірково); аналітико-синтетична робота над текстом твору: визначення теми, елементів композиції і сюжету; характеристика героїв; створення візуального медіапродукту до прочитаного твору

Тип уроку: засвоєння знань

Обладнання до уроку: ілюстрації до драми-казки «Микита Кожум'яка» Петра Андрусіва; зображення пам'ятника Володимирі Великому в Києві; репродукція картини Олега Шупляка «Іду на Ви»; фрагмент гугл-карти, покликання на розташування села Білогородка на гугл-карті <https://www.google.com/maps/place/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BA%D0%B0,+%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0+%D0%BE%D0%B1%D0%BB./@50.3921336,30.239459,13z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x472b35548cf22d53:0xa7b2b10592f7f288!8m2!3d50.393051!4d30.2342611>

покликання на трейлер до фільму «Сторожова застава»

https://www.youtube.com/watch?v=oPIRz6b5aqY&ab_channel=C%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B6%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%97%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B0

покликання на фільм «Сторожова застава» https://www.youtube.com/watch?v=HhASPGXQUhY&ab_channel=DergkinoUkraine

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

- ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Перевірка знань учнів.

- ✓ *Літературне лото.*

- Розташуй ілюстрації за сюжетом драми-казки «Микита Кожум'яка». Стило перекажи твір за ілюстраціями.

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Пригадай, при вивченні якого твору ти вже зустрічав ім'я Сергій Плачинда?
- Що тобі відомо про цього автора? (випереджувальне завдання)
- Хто такі богатири?

➤ **Довідка.** Богатирі́ (від монг. baghatur, баатар, тур. bahadır, бахадир; лат. bohatir) – вояки з надлюдськими силами та здібностями, княжі посланці, прикордонники й оборонці Київської Русі від степовиків, змієборці.

• Чи знаєш ти богатирів Київської Русі?

➤ **Це цікаво.**

Ілля Муромець - походить із Чернігівщини. Українські дослідники називають його Муровцем, бо Ілько походив із села Морівськ, чи по-старому Муромськ під Черніговом. Ці назви, до речі, згадують у літописах.

Прототипів богатиря Ілька може бути кілька. Серед них називають Іллю на прізвисько Чобітько. Він був ченцем Києво-Печерської лаври й там донині спочиває. У писемних згадках у XVI столітті цього чоловіка називають Іллею Моровлянином.

Добриня - ще один богатир. Про нього значно більше записів у письмових джерелах Русі. Історичний Добриня був воєводою, дядьком князя Володимира Великого, рідним братом Малуші – Володимирової мами.

Олексій Попович, його називають Олешком. Він теж історичний персонаж Київської Русі. Кілька літописів розповідає, що Олексій Попович походив із міста Пирятин на Полтавщині, був лицарем і бився проти печенігів та половців.

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. **Оголошення теми уроку.**

2. **Цілевизначення та планування.**

- Продовж речення.
- Я знаю...
- Я хочу дізнатися...

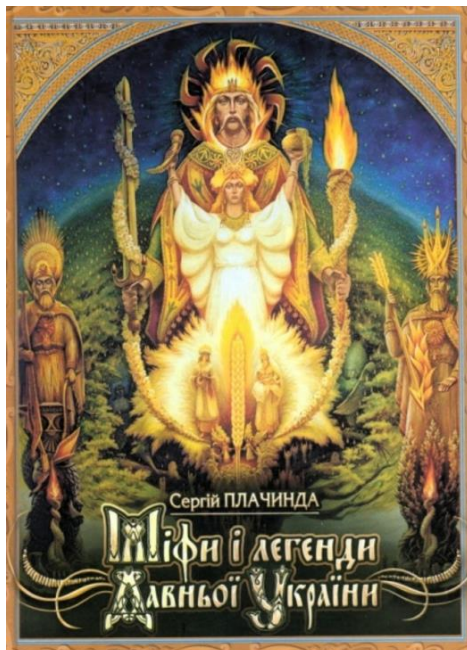
V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. **Интерв'ю. Робота в парах.**

- Прочитай за підручником статтю про Сергія Плачинду. Обери ту інформацію, яка тобі не знайома. Пригадай розповідь про письменника, яку ти почув на уроці. Створи із сусідом діалог. Розіграй його за ролями «журналіст/письменник».

2. **Реклама.**

- Розглянь палітурки книг Сергія Плачинди. Створи рекламу до однієї з них, щоб зацікавити читача. Чи легко це зробити, коли не знаєш змісту?

➤ **Довідка.** «Міфи і легенди Давньої України» - язичницький епос України, міфи та легенди, що старіші від єгипетських пірамід.

«Київські фрески» - зі сторінок творів постають мужні образи Кия, Щека, Хорива, хоробрих воїнів-русичів, чарівної Либеді.

3. Проблемне завдання.

- Спробуйте прочитати цей уривок. Чи легким було завдання?
- Це епізод із «Повісті минулих літ» давньою, оригінальною мовою.

И горожане же ріша, шедше к печенегам:

«Почто губите себе? Коли можете престояти нас? Іміємь бо кормлю землі. Аще ли не віруете, да узрите своима очима».

- Твір Сергія Плачинди «Богатирська застава» написаний на основі давнього літопису і має історичну основу. За жанром це історичне оповідання.
- Про що розповідається у творі? Сформулюй одним реченням. Це є темою твору.

4. Літературний словничок.

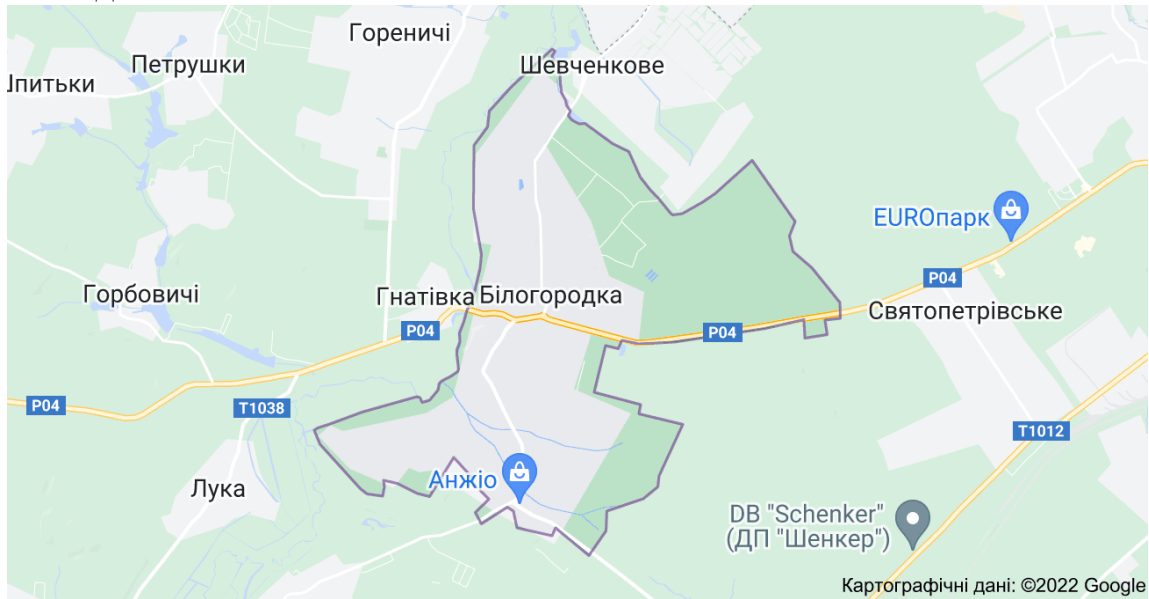
- **Історичне оповідання** — це оповідання на історичну тему.
- Часто в історичних творах автори/авторки вживають застарілі слова — слова, що вийшли з активного вжитку, для підкреслення і передання того історичного періоду, про який ідеться.
- **Тема** — це те, про що розповідається у творі.

5. Поміркуй.

- Прочитай уважно початок твору. Чи є в ньому експозиція? Доведи свою думку.
- Відшукай в оповіданні «Богатирська застава» історичні факти. (князі Святослав та Володимир, місто Новгород, історична назва Білгород сучасного села Білгородка, печеніги, застарілі слова)
- Чому Білгород названо богатирською заставою Києва?

6. Віртуальна екскурсія.

- Сучасна назва історичного Білгорода із твору «Богатирська застава» Білогородка. Відшукай її через застосунок Google-карти. Це село знаходиться в Київській області.

7. Цікава історія.

- Чи знаєш ти щось про руських князів Святослава та Володимира?
- ✓ **Святослав** – великий князь Київської Русі, відважний полководець, син князя Ігоря і княгині Ольги, батько київського князя Володимира Великого. Святослав Ігорьович прославився тим, що розширив територію Київської Русі за рахунок приєднання до Києва земель в'ятичів (сучасні Смоленська, Московська, Тульська, Воронежська області РФ). Він також воював проти численних ворогів. Коли войовничий князь Святослав Хоробрий йшов на ворога, він ніколи не нападав на нього зненацька. Перед боєм завжди заздалегідь попереджав своєю знаменитою фразою: «Іду на Ви!» За 10 років у походах і боях Святослав пройшов зі своїми воїнами 8 тисяч кілометрів і створив найбільшу імперію в Європі. Все своє життя він провів не в київських палатах за банкетним столом, а в бойових походах. Через сотні років Нестор Літописець буде порівнювати київського князя з барсом, який безжалісно та стрімко нападав на ворога своєї землі.
- Розглянь зображення. Така картина називається двозором, тобто картина з подвійним змістом. Це робота Олега Шупляка «Іду на Ви». Як ти думаєш, хто зображений на полотні? Чим цікава така картина?

- **Володимир Великий** – онук київської княгині Ольги, батько київського князя Ярослава Мудрого. Розширив межі столиці Києва, збудував Десятинну церкву (996). Першим із руських князів розпочав карбувати власну монету. Використовував особистий знак «тризуб», що став гербом України.
- Розглянь наступне зображення. Це пам'ятник Володимирі Великому в Києві. Як ти вважаєш, чому він із хрестом?
- Володимир Великий охрестив Русь у 988 році.

8. Герої нашого часу.

- «Богатирська застава» - історичний твір, який розповідає про давні часи, коли русичі боролися проти ворога.
- Чи повторюється історія? Чи знаєш ти, хто такі українські кіборги?
- ✓ «Кіборгами» називають українських військових — учасників оборони Донецького аеропорту імені Сергія Прокоф'єва та учасників проривів для надання допомоги захисникам у ході війни з РФ, що почалася у 2014 році. Усі вони були добровольцями. Слово *кіборги* в значенні «захисники Донецького аеропорту» вперше вжив у вересні 2014 року невідомий проросійський бойовик. Тоді він намагався пояснити, чому передові загони російсько-терористичних військ у всеозброєнні не можуть взяти Донецький аеропорт, який захищає кілька десятків українських військових зі стрілецькою зброєю. Донецький аеропорт завдяки кіборгам став сучасною богатирською заставою.
- Про захисників Донецького аеропорту знято фільм «Кіборги».

9. Кінозал.

- У 2017 році в прокат вийшов фільм для підлітків за однойменним романом українського письменника Володимира Рутківського «Сторожова застава». Це український пригодницький фільм-фентезі, який розповідає про сучасного школяра Вітька, що через загадковий портал часу потрапляє в минуле — на тисячу років назад. Там воїни,

майбутні богатирі, охороняють заставу, здолати яку прагнуть половці, і допомога Вітька виявляється дуже слухною.

- Переглянь трейлер до фільму
https://www.youtube.com/watch?v=oPIRz6b5aqY&ab_channel=C%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B6%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%97%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B0
- Якщо тебе зацікавив фільм, можеш переглянути його повністю.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Чи виправдалися твої очікування?
- Що нового, цікавого ти сьогодні дізнався/дізналася?
- До чого спонукали тебе здобуті знання?
- В Україні в 2014 році розпочалася війна проти підступного ворога. Мужні українські захисники – чоловіки й жінки, юнаки й дівчата – стали на захист країни. Чи можна їх назвати богатирями й богатирками?

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Виконай одне із завдань.
 1. Підготуй рекламу або буктрейлер до твору «Богатирська застава».
 2. Створи комікс або ілюстрації до твору.
- За бажанням переглянь фільм «Сторожова застава» за покликанням
https://www.youtube.com/watch?v=HhASPGXQUhY&ab_channel=DergkinoUkraine

УРОК 27

Тема уроку. Образ Будимира – патріота рідної землі. Особливості мови історичного оповідання

Очікувані результати: учень/учениця представляє текстову інформацію з прочитаного твору, використовуючи різні способи і засоби візуалізації його змісту; розповідає про власний емоційний стан під час сприймання художнього твору; формулює основну думку історичного оповідання, висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу щодо художнього переосмислення історичних подій та образів; виокремлює особливості мови твору; збагачує власне мовлення окремими засобами художньої виразності з прочитаного твору

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; виразне читання уривків історичного оповідання; переказ тексту за ілюстраціями; характеристика героїв твору; аналітико-синтетична робота над текстом творів: визначення основної думки, елементів композиції і сюжету

Тип уроку: засвоєння знань

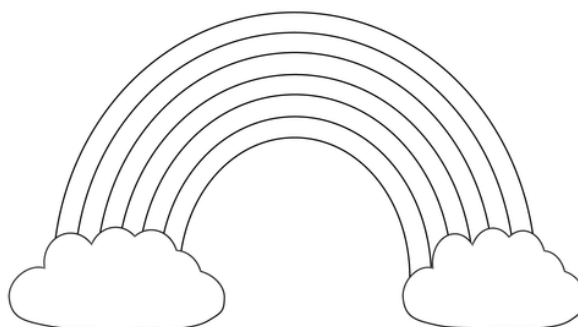
Обладнання до уроку: роздатковий матеріал

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Перевірка знань учнів.
- III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- V. Опрацювання навчального матеріалу.
- VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VII. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
 - ✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*
 - Розфарбуй веселку в кольори свого настрою.

II. Перевірка знань учнів.

- Презентація учнівських робіт.
- ✓ Реклама або буктрейлер до твору «Богатирська застава».
- ✓ Комікси, ілюстрації до твору з коментарем учня.

III. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Чи легко було читати оповідання «Богатирська застава»? Що викликало труднощі?
- Поєднай слово та його значення:
Волхв
Віче
Лодія
Вої
Воїни
Човен
Збори
Мудрець

- Як називаються такі слова?

IV. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. *Оголошення теми уроку.*
2. *Цілевизначення та планування.*

- Продовж думку:
 - Я очікую від уроку...
 - Сьогодні я очікую від себе...

V. Опрацювання навчального матеріалу.

1. *Літературний словничок.*

➤ **Застарілі слова** – це слова, які або зовсім не вживаються в сучасній мові, або вживаються дуже рідко.

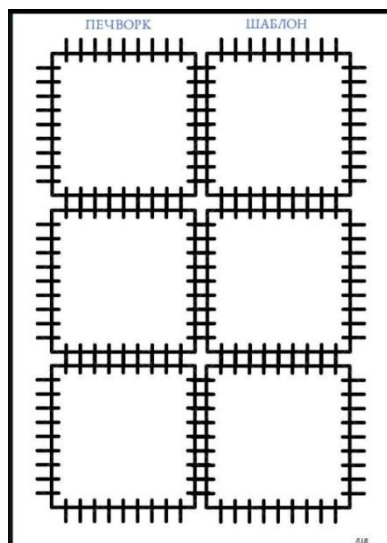
Застарілі слова є собливістю мови історичних творів.

2. *Навчаймося граючись.*

- Переїди за покликанням <https://cutt.ly/jOVSn31> (або QR-кодом) і виконай цікаві творчі завдання — асоціативне (21) і тестове (22).

3. *Печворк. Робота в парах.*

- Збери з товаришем із «клаптиків» сюжет оповідання «Богатирська застава», записавши послідовно на кожен «клаптик» складову сюжету. Прокоментуй роботу.

- Чому білгородцям було важко вистояти перед ворогом? Підтвердь це словами з твору.
- Хто допоміг старійшинам порадою?
- Як закінчилася завдяки прийнятому рішенню облога Білгорода?

4. Асоціації.

- Запропонуй асоціації до імені Будимир. Що, на твою думку, означає це слово?

➤ Довідка.

Будимир - стародавнє слов'янське та українське чоловіче ім'я. Походить від слів "будує мир"; той, хто сприяє миру.

- Чи відповідає це ім'я головному персонажу оповідання «Богатирська застава»? Чому?

5. Знайомство з персонажем.

- Коли ти вперше знайомишся у творі з Будимиром? Прочитай цей епізод.
- Що тобі відомо про нього?
- Як ставляться до Будимира молодші захисники? Зачитай.
- Чому послухали його земляки?
- Що турбує Будимира після зняття облоги?
- Чи можна Будимира вважати справжнім патріотом? Чому?

6. Профіль героя. Самостійна робота.

- Створи профіль героя у соцмережі «Фейсбук». Використай запропонований шаблон.

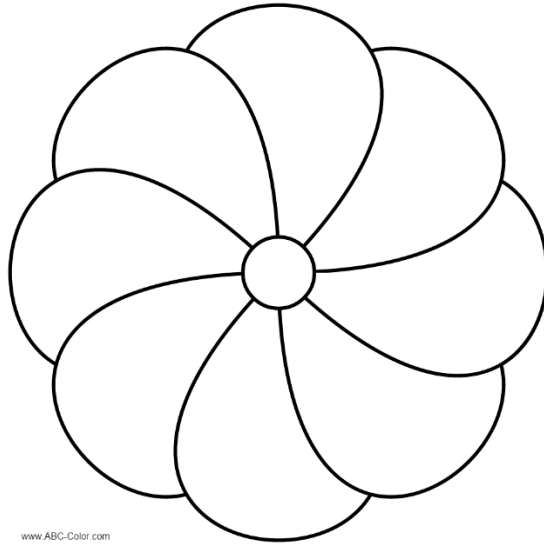
The image shows a Facebook-style profile template for a literary character. The template is titled "Анкета літературного героя" (Literary Hero Questionnaire) and is designed to be filled out for a character named "Г.З.М.". The profile includes a photo placeholder, a name field, and a bio field with a quote: "Дивно, як багато треба дізнатися, перш ніж зрозумієш, як мало знаєш." (It's amazing how much you need to know before you realize how little you know.). Below the bio are several text input fields for: "Вчинки, поведінка" (Deeds, behavior), "Вік, соціальний стан, походження" (Age, social status, origin), "Портрет, особливі прикмети" (Portrait, special features), "Місце проживання. Спосіб життя" (Place of residence, way of life), "Родина. Коло спілкування (друзі, вороги...)" (Family, circle of communication (friends, enemies...)), "Життєві цінності, мета життя (афоризм або цитата)" (Life values, goal of life (aphorism or quote)), "Риси характеру" (Character traits), "Емоції" (Emotions), and a "Бал" (Rating) field with a scale of 1-5 and a "Підпис" (Signature) field.

Джерело <https://naurok.com.ua/feysbuk-storinka-instagram-storinka---vid-roboti-nauroci-literaturi-172218.html>

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Запиши на пелюстках дивоквітки, що цікавого, корисного ти дізнався/дізналася сьогодні?
- Чого навчив тебе твір «Богатирська застава»?

www.ABC-Color.com

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Повтори літературні поняття: легенда, народний переказ, літопис, літописне оповідання, історичне оповідання, драма-казка.
- Пригадай зміст вивчених творів.

УРОК 28

Тема уроку. Контрольна робота №2. Підсумкове оцінювання. Тестові завдання до розділу «Минуле українського народу: легенди, перекази, літописні оповіді»

Очікувані результати: учень/учениця демонструє знання з теми, виконує завдання різних типів

Види навчальної діяльності: бесіда за запитаннями; виконання інтерактивної вправи; самостійна робота

Тип уроку: перевірка знань

Обладнання до уроку: роздатковий матеріал (авторський тест);

- покликання на інтерактивну вправу <https://learningapps.org/watch?v=pngd82nx322>

План уроку

- I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.
- III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.
- IV. Перевірка знань учнів.
- V. Рефлексивно-оцінювальний етап.
- VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

Перебіг уроку

I. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

✓ *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

II. Актуалізація суб'єктивного досвіду учнів.

- Пригадай вивчені твори, перейшовши за покликанням <https://learningapps.org/watch?v=pngd82nx322>
- Які труднощі в тебе виникли при виконанні цього завдання?

III. Оголошення теми уроку. Цілевизначення і планування.

1. Оголошення теми уроку.

2. Цілевизначення та планування.

- Продовж речення:
 - Сьогодні на уроці я...
 - Мені вдасться якнайкраще...
 - Я маю можливість...

IV. Перевірка знань учнів.

Тест.

- Обери одну правильну відповідь (3 бали).
- 1. Невелика оповідка про якісь події, людей, богів, походження географічних назв тощо, у якій правда поєднана з вигадкою – це...
 - А) драма-казка
 - Б) легенда
 - В) літописне оповідання
 - Г) історичне оповідання
- 2. Сварог – це...
 - А) бог темряви

Б) головний бог добра

В) прабог, бог неба, світла й вогню

Г) оберіг оселі

3. Народний переказ – це...

А) оповідка про визначні історичні події та їхніх героїв

Б) твір, у якому розповідь ведуть за роками. Тих, хто записував чи переписував літописи, називали літописцями

В) оповідання на історичну тему

Г) невелика оповідка про якісь події, людей, богів, походження географічних назв тощо, у якій правда поєднана з вигадкою

4. Що веліли зварити хлопцю, який хотів стати козаком у творі «Прийом у запорожці»?

А) борщ

Б) юшку

В) кашу

Г) бульйон

5. Твір, у якому розповідь ведуть за роками – це...

А) драма-казка

Б) легенда

В) народний переказ

Г) літопис

6. Драматичний твір – це...

А) драматичний твір, у якому наявні ознаки казки

Б) твір, призначений для постановки на сцені

В) висловлювання дійових осіб

Г) звучання, що утворюється впорядкованим повторенням складів

• Установи відповідність (6 балів)

7. Поєднай назву твору та його жанр.

1) «Берегиня»

А) літопис

2) «Прийом у запорожці»

Б) народний переказ

3) «Повість минулих літ»

В) історичне оповідання

4) «Богатирська застава»

Г) легенда

8. Поєднай твір і його персонажів.

1) «Микита Кожум'яка»

А) Князь, бояри, діти

2) «Берегиня»

Б) Чорнобог, Мара, Білобог

3) «Богатирська застава»

В) Будомир, старійшини, печеніги

4) «Прийом у запорожці»

Г) Козаки, парубок

9. Поєднай твір і цитату з нього.

1) Ось піду я від села до села показувати, як ставити хатину...

2) — Ну, чуро, уставай! Годі тобі бути хлопцем. Тепер ти рівний козак.

3) Скарбів, діти, я не хочу! Що б робив я з скарбом тим?

4) Поставали над колодязем печеніги і аж роти пороззявляли од подиву.

А) «Прийом у запорожці»

Б) «Берегиня»

В) «Богатирська застава»

Г) «Микита Кожум'яка»

10. Дай розгорнуту відповідь на питання (3 бали).

- Що ти знаєш про великих українців – твоїх сучасників?

V. Рефлексивно-оцінювальний етап.

1. Рефлексія. Самооцінювання.

- Оціни результат своєї роботи на уроці за допомогою картки.

- я молодець!

- я можу краще.

- мені слід ще попрацювати.

2. Оцінювання.

VI. Оголошення та коментар домашнього завдання.

- Проаналізуй, як, на твою думку, ти впорався з контрольною роботою. Підготуй мініпроект за тими питаннями, які викликали труднощі (за бажанням).
- Обери (сам або об'єднайся в групу з однокласниками) для читання твору письменника рідного краю (з переліку письменників, рекомендованих учителем). Створи до твору буктрейлер/рекламу/комікс/відгук.